

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel
G. E. V. L. van Zuylen
21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang
is een Algemeen
Nederlandsch belang.“

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . . . f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers. „ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel. f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels „ 0.09
„ „ 1000 „ „ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente, 7a Heeregracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG“, NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zodoende en ook door het verleen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 'sjaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in één'schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen. — Koloniale Praatjes. — Antwoord namens de Soeltan van Sambas aan de Heer J. L. Swart. — Perskroniek. — Oost-Indische Berichten. — West-Indië. — Van Vreemde Koloniën. — Oostindische ambtenaren met verlof wegens ziekte in Nederland. — Inhoud van Tijdschriften. — Feuilleton.

Mededeelingen.

Van Boeatan:

Achter het ruime vriendelijk verlichte winkellocaal van „Boeatan“ in de verbrede Heulstraat no. 19, is nu ook weer de gelegenheid geopend om, onder het genot van een geurig kopje thee, uit te rusten, na het bezichtigen der permanente Tentoonstelling van Oost- en West-Indische kunstnijverheid en huisvuil. Twee kamers werden door het uitbreken van den tusschenmuur en het verleggen van den schoorsteenmantel tot ééne groote ruimte verbouwd, die met twee openslaande deuren op een binnentuintje uitziet, en waar het erg gezellig zitten is. Wij durven dus hopen, dat de onkosten voor deze Indische Theesalon gemaakt, ruimschoots vergoed zullen worden, door een geregeld bezoek van belangstellenden.

Zegt het voort!

KOLONIALE PRAATJES.

De rechtspersoonlijkheid van Nederlandsch-Indië.

De vereeniging Moederland en Koloniën, die zich door hare onverpoosde belangstelling in de actueele koloniale aangelegenheden steeds bijzonder verdienstelijk maakt, heeft nu wederom van die belangstelling doen blijken, door ten aanzien van de betreffende het in hoofde dezes genoemde onderwerp ingediende wetsontwerpen de adviezen in te winnen van een zestal heeren, en die adviezen in den gewonen brochure-vorm van het orgaan der Vereeniging aan hare leden te doen toekomen.

De uitgebrachte adviezen zijn van die van de heeren P. H. van der Kemp, Mr. J. A. Levy, H. Doeff, Mr. H. W. C. Bordewijk, Mr. Ph. Kleintjes en een anonymus B.

Wanneer het lot der bedoelde ontwerpen van dit zestal heeren afhangt, zou Mr. Fock van de aanneming, natuurlijk hier en daar geamendeerd, royaal verzekerd zijn bij groote meerderheid van stemmen, wijl toch vier pro- tegen twee contra-adviezen staan.

Van deze laatste is er een van Mr. J. A. Levy,

die zich op het standpunt stelt, dat de aanhangige quaestie de Grondwet raakt en dus niet als voorgesteld bij gewone wet kan worden afgedaan, weshalve zijn advies zich dan ook bepaalt tot eene uiteenzetting van dat standpunt, eene uiteenzetting, die hoe verdienstelijk ook wellicht uit politiek-juridisch oogpunt, voor ons leeken op dat gebied veel van hare waarde verliest, waar we in een volgend advies een anderen jurist, Mr. H. W. C. Bordewijk, zoo op eigen gezag als aan de hand van even eminente wets-uitleggers als die, waarop Mr. Levy zich voor zijn standpunt beroept, dit standpunt afwijst met een „Het lust mij niet op deze afgezaagde quaestie in te gaan.“

Maat ons hopen dat deze afgezaagde quaestie voor de liefhebbers — we zijn voor elk wat wils — aanleiding moge geven tot interessante staatsrechterlijke betoogen, maar de aanhangige zaak niet langer tegenhouden dan hoog noodig is.

Het tweede contra-advies is van Mr. Ph. Kleintjes, die zijn oordeel als volgt samenvat:

„Na de bovenstaande opmerkingen zal het den lezer duidelijk zijn, dat ik mij met deze wetsontwerpen, wat betreft de nieuwe wijze van begroting vaststellen en hetgeen daarmee samenhangt, niet kan vereenigen en een nadere en nauwgezetere bewerking van deze bij uitnemendheid belangrijke stof in het belang van Nederlandsch-Indië acht!“

In tegenstelling toch met den heer H. Doeff, die de deugdelijkheid der ingediende wetsontwerpen bepleit op grond o.a. dat zij „rekening gehouden met de feitelijke toestanden en behoeften, daarbij ver genoeg, niet te ver gaan“ is Mr. Kl. blijkbaar de meening toegedaan, dat de ontwerper in deze materie niet ver genoeg is gegaan.

Op een enkel punt meenen wij dezen adviseur te moeten wijzen, waar hij het volgende zegt:

„Wanneer men nu verder ziet, dat de twee groote koloniale mogendheden Groot-Brittannië en Frankrijk de begrotingen van Britsch-Indië en van de Union Indo-Chinoise (*) niet door het moederlandsche parlement laten vaststellen, dan had men van den schrijver der Memorie van Toelichting een minder vage uiteenzetting der redenen verwacht, waarom de Nederlandsche Staten-Generaal hun bemoeienis met de Indische begroting — zij het dan ook gewijzigd — moeten blijven behouden. Van nature komt hun die niet toe.“

Het door den heer K. voor zijn betoog gekozen voorbeeld van Britsch-Indië moet alles behalve gelukkig worden geheeten, daar de thans voor Nederlandsch-Indië ontworpen begroting-vaststelling als het ware eene kopie kan worden geheeten van de wijze van behandeling der begroting van Britsch-Indië — vaststelling door den onderkoning in Ruste, goedkeuring bij de wet; terwijl waar deze schrijver, ook al met het voorbeeld van de Union Indo-Chinoise (lees

(*) Een fantasie naam, daar de bedoelde groep van koloniën officieel den naam Indo-Chine Française voert.

Fransch Indo China) voor oogen, aan de nederlandsche wetgevende macht het recht op bemoeienis meent te mogen ontzeggen ten aanzien van de indische begroting, we hem in gemoede zouden willen raden, na te gaan in hoeverre in de practijk de bemoeienis van den franschen wetgever zich over de begroting van Indo China uitstrekt.

In een nota van den inspecteur-generaal voor de koloniën, directeur der contrôle, Piquié te Parijs aan den belgischen gezant aldaar, met bestemming voor de commissie, belast met het onderzoek der koloniale wet voor België, zien we dat de bemoeienis van het fransche parlement met de begroting van Indo China geene geringe is te heeten.

Wel wordt die begroting in de kolonie vastgesteld en bij decreet van den president der fransche republiek goedgekeurd, zoodat men zoude zeggen dat alles buiten het parlement omgaat, maar er zijn tal van gelegenheden voor de bemoeienis van dit lichaam met de onderwerpelijke stukken.

Indo-China draagt jaarlijks een gedeelte bij in de kosten harer militaire bezetting, welk gedeelte, telkens aangroeiend totdat als in de bedoeling ligt de geheele kosten door de kolonie zullen worden gedragen, bij de wet wordt vastgesteld. Teneinde den wetgever in de gelegenheid te stellen te kunnen oordeelen over de billijkheid dier bijdragen worden de verschillende koloniale begrotingen, ook die van Indo-China, sedert eenige jaren aan het oordeel der Kamers onderworpen, wier financieele- en budget-commissiën daaromtrent verslag uitbrengen aan Senaat en Kamer, die overigens ook groeppen zijn in verschillende quaestiën, de koloniën rakende, als tarief-aangelegenheden, aan de koloniën opgelegde verplichte uitgaven en zoo meer, terwijl telkenmale het slot van elke rekening definitief bij de wet wordt vastgesteld, en verder bij de wet van 10 Februari 1896 is bepaald dat leeningen speciaal wat Indo-China betreft slechts na autorisatie bij de wet kunnen plaats hebben.

Wij meenen hiermede te kunnen volstaan om aan te toonen, dat het beroep van Mr. K. op den vreemde als wapen voor zijn betoog waarvoor we ook overigens weinig gevoelen op zijn zachtst uitgedrukt ietwat mank gaat.

Gaarne sluiten we ons in algemeenen zin bij den lof door de pro-adviseurs aan de onderhavige ontwerpen toegezwaid aan. Zij mogen dan, als Mr. Bordewijk opmerkt, veel stof tot critiek opleveren, die ook de heer van der Kemp niet voor zich hield, zij zullen gelijk deze laatste in het midden bracht Indië eindelijk geven wat Indië's is, en deze schoone kolonie in staat stellen den weg der evolutie in het rustig gevoel van eigen financieele kracht in te slaan, en langs lijnen van geleidelijkheid het doel te bereiken, dat de mopperaars van heden, bij wijze van een kind dat naar de maan verlangt, maar voor het grijpen achten.

Antwoord namens de Soeltan van Sambas aan de Heer J. L. Swart.

(Aangeboden).

Men zal zich herinneren, dat eenigen tijd geleden de heer J. L. Swart, in het „Koloniaal Weekblad“ erop wees, hoe de Soeltan van Sambas, vazal onzer Koningin, een geschenk bestaande uit eetbare vogel-nestjes zou hebben aangeboden aan den Koning van Engeland.

In no. 13 van de vorige jaargang van 't Maleise blad „Bintang-Hindia“ sprak de hoofd-redacteur het vermoeden uit, dat bedoeld bericht wel op een vergissing zou berusten, en van de hele geschiedenis wel niets aan zou wezen; dat het misverstand zou voortgekomen zijn uit een handige aanstellerij van een Engelsman in Serawak, welke 't deed voorkomen, alsof een geschenkje als bovengenoemd aan hem gericht-eigenlijk voor de Koning van Engeland bestemd was.

Sedert heeft ook de Soeltan van Sambas zelf van de zaak gehoord, en, naar 't schijnt, is daar het optreden van de heer Swart zeer hoog opgenomen. 's Vorsten neef en oomzegger, Pangéran Tjakra Negara, rijksbestierder, heeft er aanleiding in gevonden tot een vrij kras gesteld verweer, weder in de „Bintang Hindia“, waarvan ik hieronder de vertaling laat volgen. Aardig is 't voor mij, dat ik laatstgenoemde persoonlijk ken: indertijd was ik met hem en de controleur van Bengkajang in de commissie tot grensregeling tusschen de rijken Sambas en Landak in de Westerafdeeling van Borneo. Ik ben overtuigd van de goede trouw van beiden, ofschoon ik na lezing van des Pangéran's verweer ook overtuigd ben, dat de heer Swart zich vergist heeft, en al keur ik enkele heftige uitdrukkingen van zijn tegenpartij af.

Ziehier dan het stuk:

Antwoord aan de heer J. L. Swart, door Pangéran Tjakra Negara, Rijks-grote van 't Sultanaat Sambas.

Ondergetekende, Radén Pandji Anoem bin Pangéran Moeda Nata Koesoema, neef van zijne Hoogheid Soeltan Moehammad Safioed-din van Sambas, bij besluit van 't Gouvernement van N.-I. van 8 Juni 1884 no. 8 begiftigd met de titel en naam van Pangéran Tjakra Negara, en aangesteld tot rijksbestierder van Sambas.

't Is nodig dat ik deze verklaring geef, opdat geen misverstand ontsta omtrent mijn handtekening.

Bovendien voelt mijn hart zich niet voldaan, indien ik niet duidelijk verklaar, wie ik ben, want 't is mijn hoop dat dit geweten moge worden door de redacteuren der tijdschriften „The Sketch“ en „Home Chat“, en vooral door de heer Swart, die het leugenachtige bericht in 't „Koloniaal Weekblad“ heeft doen opnemen en uitgesponnen.

Aangezien ik in de „Bintang Hindia“ no. 13 (blz. 167 van de vorige jaargang) het artikel getiteld Z. H. de Soeltan van Sambas en de Wel Ed. Gestrenge heer J. L. Swart gelezen heb, en bovendien het geïllustreerde tijdschrift „Home Chat“ van 14 April 1906, waarin een portret voorkomt van Z. H. de Soeltan van Sambas, met een onderschrift overeenkomende met het bericht in „The Sketch“, welke beide bladen leugenachtige praatjes verspreiden, evenals de heer J. L. Swart doet in het „Koloniaal Weekblad“, ontstond het denkbeeld bij mij, om die verschillende stukken te beantwoorden, al ben ik ook geen journalist, en als zelfs het kranten-geschrift geen werk dat mij best voegt.

Het is echter mijn plicht die stukken ten duidelijkste te beantwoorden, omdat de Engelse redacteur van „The Sketch“ iets geworpen heeft dat sneller is dan de kogels, die de Engesen in 't jaar 1812 en 1813 op de Sambassers lieten regenen, namelijk kogels van kwaadsprekerij over Z. H. de Soeltan van Sambas. Deze toch is voor mij:

1°. mijn vorst, die zeer menslievend is en trouw;

2°. iemand van mijn ras, die zeer wijs is, en

3°. mijn oom, die liefderijk en erbarmend is, en die ik van harte liefheb.

Om deze drie mij persoonlijk aangaande redenen, is het niet meer dan billijk, dat ik bedoelde aanval beantwoorde met hetzelfde oorlogstuig als „The Sketch“, die erop losschiet met „een pen als kanon, inkt als kruut en de menselijke spraak als kogels.“

Het is de hoop van ons allen bewoners van 't rijk Sambas, van welke nationaliteit ook, Hollanders, Duitsers, Engelsen, Zwitsers, Japannézen en Sinenézen, alsook mijn rasgenooten, de inheemse bevolking, dat de redacties der bladen gaarne dat oorlogstuig van ons als lading in hun schip moge ménemen; in de eerste plaats in 't beroemde schip der „Bintang-Hindia“, dat overal heenzeilt, om zijn lading te brengen aan alle volken hier in Indië. Want zij toch is 't, bij wie wij kinderen van Indië hulp vragen, om onze stem naar waarheid te doen horen.

Een Arabies spreekwoord zegt van de tong: „De voortreffelijkheid van de mensch is te beoordelen naar zijn tong“, en een ander: „de tong is als een leeuw, als gij hem niet bewaakt, knauwt hij uw hoofd af“.

Vallen nu de redacties van de tijdschriften „The Sketch“, „Home Chat“ en „Koloniaal Weekblad“, die hun tong in 't geheel niet bewaakt hebben, niet onder de toepassing van genoemde spreekwoorden?

Hoe wonderlijk, hoe vreemd is dat!

Mensen die zoo vaardig iets uit hun duim zuigen zijn leugenaars, en Gods vloek zal ze treffen om hun leugenachtigheid. Daarom waren wij bewoners van 't rijk Sambas allen verwonderd en versteld, kennis te nemen van de stukken in genoemde bladen; want zij lieden spreken zonder kennis, en brengen praatjes in de wereld die ten enenmale onwaar zijn („maken hun tong lang op een weg die volstrekt niet waar is“).

Mensen behept met zulk een eigenschap zullen stellig geen bezwaar maken om te zeggen, dat een steen hout is, al doen ze zulks ook tegenover mensen die wel degelijk het onderscheid tusschen die twee zaken kennen.

Europa is een werelddeel waar de God de Heer een zé van kennis aan de mensen heeft geschonken, zodat wij reeds waanden, dat er onder de bewoners niemand was, die nog niet van 't water dier zé gedronken had; doch 't schijnt, dat er toch ook wel zijn die 't niet gedronken hebben; daarom gaan de-zullen drinken aan een zé, waarvan ze de waarheid van 't water niet kennen.

Zo is 't gesteld met wat het tijdschrift „The Sketch“ gedaan heeft: het heeft eenvoudig verzonnen dat Z. H. de Soeltan van Sambas een geschenk van (eetbare) vogel-nestjes aan Koning Eduard van Engeland zou aangeboden hebben.

Wij hopen dat de tijdschriften „The Sketch“ en „Home Chat“ door Z. M. de Engelse Koning mogen gelezen worden, opdat Z. M. bekend worde met de daad dier Leugenaars en Gevloekte Lasteraars, de redacteuren dier bladen, en opdat Z. M. ze straffe, want inderdaad bekladden en verlagen zij niet alleen Z. H. de Soeltan van Sambas en zijn „rijks-groten“, die zeer trouw zijn aan 't Gouvernement van Nederlands-Indië en Hare Majesteit Koningin Wilhelmina zeer liefhebben; maar die lieden beklatsen en bevuilen ook de naam van de Engelse Koning.

Bovendien staat er in 't artikel van de heer J. L. Swart, dat hij meent, dat Z. H. de Soeltan van Sambas zijn geschenk van vogel-nestjes met dat portret gezonden heeft door tussenkomst van de Radja van Serawak. Deze veronderstelling is volstrekt onwaar. Mogen Z. H. de Soeltan van Sambas en wij zijn „mentri's“ ten eeuwigén dage behoed zijn voor zulk een handelwijze! Sedert dat de Hollandse vlag wappert in 't rijk Sambas, dat is van 't jaar 1818 af tot op het oogenblik dat ik dit neerschrijf, vraag ik de heer J. L. Swart, of hij ooit gehoord heeft, dat de Soeltan van Sambas of zijn „rijks-groten“ te kort zijn gekomen in hun trouw aan Z. M. de Koning (of H. M. de Koningin) van Nederland?

Blijkbaar verstaat de heer J. L. Swart het woord buitenland niet („asing“).

Inderdaad is Serawak een rijk, dat door onze bloed-erfanten werd bestuurd en Serawak was ons erfland, hetwelk echter door de Soeltan van Broenai aan zijn broeder Radja Tengah overgedragen is, en deze is onze grootvader. Sinds de tijd dat al de landen benoorden Tandjoeng Datoe en bovenstrooms van de rivieren die ten noorden van die landpunt liggen en uitmonden in de Sinése zee, Engels gebied geworden zijn, is het rijk Broenai voor ons „buitenland“ geworden: 't is alsof de band van bloed-erfantschap tusschen ons verbroken is, en wij beschouwen met oog en hart ons erfland dat Serawak heet als „buitenland“.

Al grenst het ook aan ons, wij beschouwen het als ver-af, evenzeer als Engeland, en nooit meer zenden noch Z. H. de Soeltan van Sambas noch zijn rijks-groten brieven daarheen. Ontstaat er eenig geschil van welken aard ook, dan houdt alleen het Hoofd van Gewestelijk Bestuur (de Resident der Westerafdeeling van Borneo) briefwisseling daarover.

Ik geloof vast dat de heer J. L. Swart nog nooit gehoord van, laat staan gelezen heeft, het boek van het lid in de Raad van Indië Levysohn Norman, dat getiteld is „Over de trouw der inlandsche hoofden in Nederlandsch-Indië“¹⁾; want als de heer J. L. Swart het wél gelezen had, dan zou hij zeker maar niet zoo voetstoots alle hatelijke berichten, die er gesmeed worden over de naam van Soeltan van Sambas, gelooven. En dan zou hij stellig evenmin een oordeel uitspreken als dat, hetwelk in het „Koloniaal Weekblad“ voorkomt, of de vraag te berde brengen: „of de assistent-resident en de drie controleurs, die er in Sambas zijn, niet er voor kunnen zorgen, dat de genegenheid van de Soeltan van Sambas voor het Engelse volk niet zoo aan den dag kwam?“²⁾.

O, mijnheer: kan iemand zonder opvoeding en geleerdheid de betrekking van controleur of assistent-resident bekleden? Naar mijn mening is het toezicht op de trouw der vorsten en op de rust van 't land een allerbelangrijkste zaak voor de Europése amtenaren, welke door 't Hoge Gouvernement worden geplaatst in de landen wier vorsten nog zelfbestuur uitoefenen.

Kan 't land rustig zijn, als zijn vorst niet „trouw“ is aan het Hoge Gouvernement? Stellig niet, wel?

Welnu, hieronder geef ik in 't kort een inlichting, die de heer Swart noodzakelijk moet vernemen.

1) Ik weet niet of dit precies de Hollandsche titel is, daar ik zelf 't boek niet ken. F.

2) Als de heer Swart dat boek lezen wil, kan hij het te leen vragen aan Radén Koesoema Amidjaja, broeder van de Regent van Tjamis Pang. Tjakra Negara.

In 't rijk Sambas bestaat een rechtbank, „Landraad“ genaamd. De voorzitter en de leden hiervan zitten gewoonlijk slechts vijf of zes maal in 't jaar. Zelden wordt dit tien keer. Is een land niet veilig en rustig te noemen, als, ondanks zijn honderd-duizenden bewoners, slechts zo weinig rechtszaken voorkomen?

Zo is 't ook met de politie-rol; vaak komt het voor, dat in een kwartaal geen enkele politie-zaak berecht wordt.

Hoe denkt nu de heer Swart hierover, wat is zijn mening?

Zou de vorst of zijn „mentri's“ minder trouw zijn aan 't Hoge Gouvernement?

Daarom ben ik wel verlegen met de beantwoording der bovengenoemde vragen van de heer Swart, en men kan zeggen, dat hij een „nieuwsgierig en bijgelovig“ man is, of hem zoo noemen³⁾. De heer assistent-resident en de drie heeren controleurs, omtrent wie de heer Swart zijn vraag stelt, zijn van een gans ander gehalte dan de heer Swart, welke laatste ervan houdt zijn tong te roeren zonder onderzoek.

Bovendien vertelt de heer Swart in zijn artikel, dat in 't jaar 1812 twee aanvallen op Sambas gedaan werden, om een einde te maken aan de zee-roverijen welke door de Soeltan van dat land werden gepleegd.

Waarom schrijft de heer Swart dat? Ik vat 't niet. Och, ja, wellicht wil hij 't rijk Sambas en zijn vorst neerhalen?

O, mijnheer! als ik toegaf aan mijn drang tot tegenweer, dan vulde mijn geschrijf zeker dit nummer van de „B. H.“, wat de hoofd-redacteur stellig niet zou kunnen toestaan⁴⁾; want dit tijdschrift is volstrekt geen plaats voor allerlei langwijlig gevraagd en geantwoord, wél een „lusthof van kennis en wetenschap ten bate en nut van de lezers.“

Derhalve is 't voldoende dat ik maar in 't kort de belédiging van den heer J. L. Swart beantwoord.

De bedoeling van die heer is dan de daden van mijn grootvader, wijlen Soeltan Moehammad Ali Safioe'd-din te bekladden. Welk nut kan 't hebben, dat u iemands daden van voor meer dan honderd jaar in 't licht stelt? Omtrent de ware toedracht der handelingen, die u zoo verachtelijk vindt, weet u niets.

Naar 't oordeel van ons, mensen, levende in deze „eeuw van vrede en rust“, zijn inderdaad de handelingen der mensen uit die woeste tijd, waarin 't recht van de sterkste gold, in hoge mate onbehoorlijk.

Doch in dat tijdperk waren 't niet alleen de Sambasse groten die geweld pleegden en hun vermetelheid toonden, maar over de ganse wereld werd aldus gehandeld, 't allermeeste wel in de grote landen. In die tijd was 't streven naar dapperheid en al wat met het oorlogvoeren in verband stond als 't ware „school“. Wilde ik al zulke bizonderheden, in geschied-boeken te vinden, hier aanhalen — zoowel uit de geschiedenis van Nederland, als van andere Europése of buiten-Europése landen, — dan zouden mijn lezers er stellig „beu“ van worden. Is niet bedoelde tijd en de tegenwoordige als nacht en dag, als men ze vergelijkt?

Toen wijlen Soeltan Aboe Bakar Kamaloe'd-din vorst was over Sambas, was wijlen Soeltan Moehammad Ali Safioe'd-din nog een jongmens en voerde de titel van Pangéran Anoem. In die tijd gingen de zaken der Sinése goudmijn-kongsi in Montrado (een streek in 't Sambasse) bijzonder voorspoedig, zo zelfs dat vele andere vorsten en groten het rijk Sambas met geweld wilden nemen; zoals bijvoorbeeld verscheidene „datoek's“ uit Solok of Soeloe, die beroemd waren om hun dapperheid, namelijk:

Datoek Tjemarang, D. Tama, D. Akoeb, dan nog Toengkoe Sjarif 'Ali uit Siak, en anderen wier bedoelingen verdacht waren.

Had onze grootvader wijlen Pangéran Anoem toen zijn moed niet getoond, dan zou 't rijk Sambas zeker in handen gevallen zijn van een van hen of in die van de Sinése Kongsi Thai-Kong in de land-schappen Montrado, Larah en Loemar, in verband met die van Pemangkat, Seminis en Sepang, genaamd Sam-toekioe. Daarom smale u niet op de daden van die veveerde afgestorvene: hij toch heeft zich als vorst verdienstelijk gemaakt tegenover Sambas. Toen Z. H. op rijpere leeftijd kwam, wendde hij zich van die gewelddaden af, en toonde hij veel doorzicht.

Komaan, u moet eens hooren, hoe goed die vorst was: ik zal 't u vertellen:

1°. Toen hij reeds door zijn familie-leden en onderhorigen tot Soeltan verheven was, dat wil zeggen na de dood van Soeltan Aboe Bakar Kamaloe'd-din, die geen zoons nagelaten had, zond hij in 't jaar 1818 zijn broeder, Pangéran Temenggoeng genaamd, als gezant naar Batavia, om aan de Hollanders het verzoek te doen te Sambas een „loge“ op te richten⁵⁾.

2°. Op 3 Februari 1819 werd een kontrakt gesloten tusschen het Nederlands-Indies Gouvernement en 't rijk Sambas, nl. door tussenkomst van de Regéring's-

3) In 't Maleise artikel staan de aangehaalde Hollandse woorden die de redactie in een noot in 't Maleis verklaart.

4) Waar men recht zoekt, zal de B. H. steeds plaats ruimen. Stoken en lasteren zijn een gif dat het hart zijn rust beneemt, en gemoedsrust is de grondslag voor de openbare rust. Red. B. H.

5) Aardig is 't dat ook op Java de Europése wijk in Soerakarta en die te Jogjakarta nog steeds door de Javanen „lódji“ genoemd wordt. F.

Commissaris majoor Nahuijs. Op de 25ste September van datzelfde jaar, werd met goedkeuring van de Gouverneur-Generaal dat kontrakt in de Maleise tekst verbeterd: al wat niet met het Hollands overeenkwam, werd daaraan gelijk gemaakt, en er werden enige nodige toevoegselen aangebracht. Dit kontrakt werd gesloten met de heren R. J. Roesler, commissaris voor Borneo en zijn assistent, de heer Goedman.

Nog later, nl. op 11 Mei 1823, toen de heer J. H. Tobias, commissaris voor Borneo, Sambas bezocht, achtte hij na overleg met wijlen de Soeltan de verdere toevoeging van acht artikelen nodig, en zulks nadat ZEdGestr. de toestand van 't land had nagegaan.

Dit suppletoir kontrakt schijnt 't te wezen, dat de heer J. L. Swart kent, want in zijn stuk staat: „In 't jaar 1823, werd een kontrakt gesloten met de Soeltan van Sambas, bij hetwelk verklaard werd, dat Z. H. een traktement van 't Gouvernement zou ontvangen, en hij zijn rijk onder Nederlands gezag stelde.” Nu, zeide ik het niet, dat de heer Swart zonder onderzoek te werk gaat! Want inderdaad werd niet in 1823 een kontrakt gesloten tussen 't Gouvernement en de Soeltan van Sambas, maar wel in 't jaar 1819. Bovendien werd in artikel 6 van 't eerste en art. 15 van 't latere kontrakt niet gesproken van „gadji” (traktement), maar van „pengganti keroegian” (schadeloosstelling).

Gelieve nu eens goed op te merken, mijnheer Swart, hoe goed en verziend wijlen Soeltan A no e m was; want 't was alsof hij wist, dat in later dagen de bedoelde Sinése kongsi's zich zelfstandige macht zouden aanmatigen, als zijn nakomelingen niet even dapper waren als hij. Daarom sloot hij een overeenkomst met het Nederlands-Indise Gouvernement, opdat zijn nakomelingen beschermd zouden zijn.

Wat wijlen de Soeltan vermoed had, bleek juist te zijn, want in het jaar 1850 bekommerden de Sinézen zich niet meer om de bevelen van de Soeltan, noch om die van 't Gouvernement.

Ofschoon Z. E. de Gouverneur-Generaal Rochussen troepen afzond om ze te onderwerpen, zodat ze gedwongen werden om vrede te sluiten, duurde het echter niet lang, of ze stonden wederom op.

In 't jaar 1854 werden de Sinézen verslagen door Lt. Kolonel Andresen, en hun „kongsi's” ontbonden, terwijl de hoofden daarvan gestraft werden. Zelfs vluchtten velen naar 't (naburige) Serawak.

3°. Z. H. Soeltan A no e m, dezelfde vereerde afgestorvene als bovengenoemd, verhiel het Mohamedaanse geloof in Sambas, en bevestigde er de instellingen van; verder richtte hij er een moské op, welke door zijn kleinzoon de tegenwoordige Soeltan werd verbouwd.

4°. Inderdaad was het doel van Pangéran A no e m toen hij aan 't hoofd der zé-rovers („lanoen”) stond vooral:

a. slechts te tonen aan de „datoek's” (de aanvoerders der zé-rovers) uit Solok, dat hij en zijn onderdanen van Sambas geen lafaards waren. Nadat die lieden ondervonden hadden, hoe dapper de vorst en zijn onderdanen waren, onderwierpen ze zich, en zagen ze er verder van af de Sambassers te bestoken. En ze vestigden zich in 't land Sambas, waar hun een woonplaats werd gegeven. Deze heette Kampoenng Nagoer, en daar bleven ze verder met hun gezinnen en afstammelingen, behalve diegenen onder hen, welke het zé-rooversbedrijf niet wilden laten varen: dezen keerden naar hun land terug.

b. Bovendien had wijlen Z. H. een opdracht te vervullen, hem gegeven door zijn vader, om bloedwraak te nemen over de dood van zekere gebedsvorganger, Imam Jakoeb genaamd. Deze „imam” was naar Java gezonden, om van goud, dat hij mégenomen had, opium en andere zaken in te kopen, en om allerlei sieraden van goud door Javaanse goud-smeden te laten vervaardigen. Toen hij zijn opdracht uitgevoerd had, kreeg hij op zijn terugreis naar Sambas tegenwind, en liep hij met zijn schip de réde van Bandjarmasin binnen. Hier werden al de opvarenden vermoord, terwijl zijn schip met de héle lading geroofd werd, 't een en ander door een handlanger van de Soeltan van Bandjarmasin. Dit is de reden waarom Pangéran A no e m in 't jaar 1799 in Bandjarmasin binnenviel, en dat was dus om bedoelde opdracht van wijlen zijn vader te volbrengen.

Wat ik tot hiertoe medegedeeld heb, is voldoende om de belédiging van de heer Swart te beantwoorden; want noch de heer S. noch ik weten precies wat iemand gedaan heeft, die in de 18e eeuw leefde. Doch het is volkomen klaar en duidelijk, dat niet alleen bedoelde afgestorvene, over wie Gods genade gekomen is, aldus gehandeld heeft; maar we kunnen wel zeggen, dat alle inlandse vorsten in dat opzicht „koek en ei” waren. Evenzo traden de vreemden volken op, als Portugézen, Spanjaarden, Hollanders, en Engelsen, die in Indië kwamen, van die eeuw af tot aan 't begin van de 19e eeuw; hun enige doel was voor zich het monopolie te verzekeren. De éne zei van de andere dat ze zé-roovers waren, en zijzelf hielden zich voor brave mensen; want ze waren allen najverig op elkander, zodat het bij hen over en weer bestoken en beroven

was. Als een inlandse vorst hulp of steun vroeg aan „de Compagnie”, dan werd die ijlings bewilligd, opdat zij het monopolie zou krijgen, zonder dat er nagegaan werd, of de geholpene in zijn recht was of niet, al was die geholpene ook een zoon die in opstand kwam tegen zijn vader. Aangezien de „Compagnie” voortdurend in oorlog was met inlandse vorsten en met haar vijanden de Portugézen en anderen, leed zij veel verliezen. Dit nu werd de reden dat Indië in handen van het Gouvernement kwam ⁷⁾.

O, mijnheer Swart! ik zou zo denken, als ik de geschiedenis en de verhalen van oude lieden naga, dat volstrekt niet alleen de inlandse vorsten in Indië onderling „koek en ei” waren, maar ook de Verenigde Oost-Indise Compagnie was met hen „koek en ei” en „lood om oud ijzer” (als men van zéroverij spreekt nl. F).

Eerst sedert het optreden van het Nederlands-Indies Gouvernement kwam er inderdaad rechtvaardigheid en veiligheid.

Tot slot van dit artikel bieden wij allen, inwoners van 't rijk Sambas, men kan wel zeggen alle bewoners der Westerafdéling van Borneo, en zo ook die van het regentschap Galoeh (Tjiamis, West-Java), welke allen de hoedanigheden van de tegenwoordige Soeltan van Sambas terdége kennen, onze dank aan de hoofd-redactie van 't blad „Bintang Hindia”, en hopen wij van harte, dat zij de schoten op ons afgevuurd door „The Sketch”, „Home Chat” en „Koloniaal Weekblad” zal beantwoorden. Uit een vorig artikel in dit blad (de B. H.) toch wil 't ons voorkomen, dat zij werkelijk die schoten wil beantwoorden, mits zij 't nodige kruid en de kogels maar kreeg, die werkelijk goed en krachtig zouden werken.

Evenzo zeggen we duizendmaal dank aan genoemde hoofd-redactie, omdat zij getoond heeft vertrouwen te stellen in Z. H. de Soeltan van Sambas en Z. H. niet in staat acht tot bewuste handelingen. Alleen is 't wat jammer, dat zij haar méning niet beslist heeft durven uitspreken. Och, geachte hoofd-redactie, dat is ook wel begrijpelijk, daar u nog nooit de Westerafdéling van Borneo bezocht heeft, en alleen maar hier en daar vernomen heeft van de onwankelbare trouw van de Soeltan van Sambas aan het „Koninkrijk Nederland”.

Doordat uwe redactie nog niet overtuigend bekend is met de aanhankelijkheid van Z. H. de Soeltan van Sambas en zijn ambtenaren aan H. M. Koningin Wilhelmina, verkeert u in de veronderstelling, dat bedoelde daad toch wellicht werkelijk geschiedt is, namelijk door handigheid en slimheid van een Engelse concessionaris. Och, geachte redactie, laat gerust die veronderstelling varen! Z. H. en wij, zijne ambtenaren, voelen ons volkomen onschuldig aan zulk een daad. Z. H. de Soeltan maakt zich er niets bezorgd om, en wij, zijne ambtenaren, hebben geen spijt hoegenaamd — zoals u veronderstelt — omdat wij immers, zoowel Z. H. als wij allen, verre zijn van zulk een minne daad.

Alhamdoe lillah! (God lof!) wij worden nog door God (voor zo iets) behoed! Moge dat altijd zo blijven! Wij willen geen hele pot kokos-melk bederven door één druppel indigo ⁸⁾.

Z. H. de Soeltan en wij allen zijn volkomen onschuldig aan vleierij, opstokerij, loftuigen en ophemelarij jegens vreemde naties, om daardoor de trouw aan H. M. de Koningin van Nederland te doen verminderen of verdwijnen. Als Z. H. de Soeltan en wij (zijne ambtenaren) lieden waren die zich aan handelingen schuldig maakten als hier bedoeld, dan ware het ons rijk Sambas reeds lang gegaan als de rijken Lombok, Djambi, Boné en andere.

Eilieve — wij vragen 't u, geachte redactie! — zou 't niet gepast zijn, dat dergelijk gelaster door Z. E. onze Minister van Koloniën werd ter harte genomen en gefnuikt? Want indien zo iets niet geschiedt, is art. 4 van het kontrakt tussen het Hoge Gouvernement met de Vorst van Sambas immers van geen waarde. Dat art. toch luidt: „En de Vorst van Sambas met zijne rijksgrouten zullen het rijk S. niet mogen afstaan aan vreemde vorsten, alleen aan de Koningin van Nederland; evenmin zal de Soeltan of zijn rijksgrouten eenigerlei overeenkomst mogen sluiten, of brieven geschenken, gezanten mogen ontvangen of afzenden aan of van een vreemd vorst; en zulks wordt evenzeer verboden aan zijne familie-leden en al zijne onderdanen ⁹⁾.”

w. g. Pangéran Tjakra
Negara.

Sambas, 3 Januari 1907.

Schrijver van dit protest heeft mij indertijd op Borneo bliken van vriendschap gegeven. Al is dit lang geleden — 't was in 't jaar 1888 — de indruk die ik toen van die beschaafde en welgemanierde man mégenomen heb, was zo gunstig, dat ik in de tegenwoordige Rijks-bestierder mijn toenmalige reisgezel, 't

⁷⁾ 't Is hier zeker niet nodig uitvoerig uit te leggen, hoe edelmoedig (of naïef) de schrijver over de Compagnie spreekt: haar schuldenlast had immers nog een andere oorzaak! F.

⁸⁾ Immers door de zure reactie. F.

⁹⁾ Ik geef hier de vertaling van de Maleise tekst van 't kontrakt die in 't artikel staat. De Nederlandse tekst heb ik geen gelegenheid na te slaan, maar komt natuurlijk wat de zin betreft volkomen overeen met eerstgenoemde. F.

LAMBERT WATERREUS,

Sumatrastraat 279.

b/d Bankastraat.

Den Haag.

Telefoon 1447.

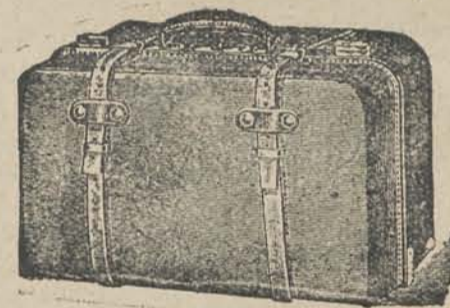
Gandaria assin — Atjar gandaria.
Palmine (plantenvet) per blik à 1/2 kilo.
Bombaye ducks — Windham Corn (mais)
Nangoeng thee en Pouchong thee.
Geconfijte assem en Assem koekjes.
Sagoe Ambon — Daon Sirih.
Ijskan Tanah — Paroedans etc.
Geraspte Klapper — Java Rijst.

Abonnement geldig in
BERLITZ
meer dan 170 steden
SCHOOL
ALLEEN
Noordeinde 58 a
Gewaarschuwd wordt tegen
arbitraire nabootsing.
ALLE MODERNE
TALEN
Onderwijs Vertellingen
W. POPPINK,

Proefles gratis.

Prospectus franco.

Prins Hendrikstraat 141-143

Den Haag.

SPECIALITEIT in het vervaardigen van
Hut-, Mail- en Reis-KOFFERS.
BILLIJKE REPARATIE-INRICHTING voor alle
soorten REISARTIKELEN.

Oranje-Hôtel.

NIJMEGEN.

**Speciaal ingericht voor
Indische Families.**

**Petroleum-
gloeilichtbranders
zijn nu volmaakt**

te verkrijgen bij

H. HEIJNEN,

Hofleverancier.

SPUI 109.

Lampenmaker.

LEEST

**Mijn nieuwste gratis brochure
- - Een ernstig woord
van verweer aan de
bestrijders van het
Neo-Malthusianisme.**

De brochure wordt gratis en franco gezonden als drukwerk, als brief alléén tegen inzendend van 10 cents frankeerkosten.

Mevrouw VAN DER WERFF,
Deskundige voor Dames,
Stationsplein 45, 's-Gravenhage.

6) Schrijver bedoelt van de 16e eeuw af tot het begin der 19e wat natuurlijk zijn betoog eer versterkt dan verzwakt. F.

hoofd der landschappen Larah en Loemar, niet vergeten kan.

Met de overzetting zijner, hier en daar wel wat naïve, maar immers welgemeende en afdoende verklaringen in onze taal hoop ik hem een kleine dienst bewezen te hebben.

Amsterdam, 12 April 1907.

Dr. A. A. FOKKER.

Pers-kroniek.

INHOUD: De Standaard over het Fransch-Japansch verbond. — De Controleur over het request van een Franschman, den heer Simonnar, tot H. M. de Koningin gericht, om recht te krijgen.

De Standaard, die reeds meermalen op het gevaar wees, welke onze koloniën loopen, ingeval het tusschen de groote mogendheden tot een oorlog moest komen, wijst thans weder op het Fransch-Japansch verbond, dat onlangs tot stand kwam.

„Ook Frankrijk, zegt het blad, schijnt met Japan in verbond te zullen treden, dank zij de tusschenkomst van Engeland's koning.

Over en weer zouden Frankrijk en Japan elkaar dan hun bezit in de Stille Zuidzee waarborgen. Voor Frankrijk een zeer te waardeeren voordeel, want het heeft geen vloot en geen leger om zijn bezittingen in Cochinchina afdoende te beschermen, als Japan deze bezittingen aanviel.

Maar voor ons, in onzen Archipel, wordt de positie er niet beter door.

Het is zoo, de Philippijnen liggen nog voor ons, en dekken onze bezittingen tot op zekere hoogte; maar veilig liggen we toch niet.

Hoe meer Staten, die in de Stille Zuidzee bezittingen hebben, met Japan in verbond treden, des te zwakker wordt de positie van die andere Staten, die er eveneens bezittingen hebben, en buiten alliantie blijven.

Het feit, dat Frankrijk dit bondgenootschap zocht, toont en bewijst, dat men te Parijs den toestand niet zonder gevaren achtte, en dat men tegen die gevaren beveiliging zocht.

Hoe denkt men over dit gevaar, en de te nemen maatregelen ter beveiliging, te 's-Gravenhage? vraagt ten slotte de Standaard.

Naar aanleiding van het request door den Franschman, den heer Simonnar, tot H. M. de Koningin om herstel van recht gericht — de bekende zaak door de *Indépendance Belge* gepubliceerd, waarbij het blad aandringt dat aan den requestant alsnog recht geschiedde — wordt door de *Controleur o. m.* het volgende opgemerkt:

„In ons land vertoef een vreemdeling, een Franschman, de heer Simonnar, die recht komt vragen aan de Koningin in een zeer ernstig, met recht: schandelijk geval, waarvan de heer Simonnar, dank zij de gebrekkige rechtspraak in Ned.-Indië, het ongelukkig slachtoffer is geworden. Hij doet tevens een beroep op de loyaliteit der pers, om zijn verzoek aan de Koningin door haren invloed te willen steunen.

De heer Simonnar heeft ongetwijfeld fouten begaan, toen in Indië zijn processen hangende waren: hij was toen te veel verbitterd om diplomaat te kunnen zijn. Maar welk mensch, hoe sterk ook zijn karakter is, kan zich meester blijven, bij zulk een vreeselijke catastrofe als hem getroffen heeft? Wie kan er koel onder blijven, als hij zich op schelmachtige wijze ziet

ruineeren en met zijn gezin tot den bedelstaf gebracht? Wie zou niet tot wanhoop komen, als hij recht vraagt en recht zoekt, zoo te worden behandeld als de heer Simonnar heeft ondervonden? Kan men zich den vreeselijken toestand indenken van dien ongelukkigen man, die in 1901 nog millionaire was en thans geen cent meer rijk is, dank zij de verstarde justitie in Ned.-Indië?

Zeven jaren lang heeft hij nu recht geëischt, om recht gesmeekt, en nog altijd vraagt hij om recht. Niets anders verlangt hij dan dat een Ned. rechtbank de gegrondheid zijner grieven zal onderzoeken. Wat is daar toch tegen? Omdat hij sarrensmoe brutaal geweest is tegen hooggeplaatsten? Dat zou een laffe wraak dan zijn. Of wel omdat hij vreemdeling is? Des te beschamender voor ons land, dat men een vreemdeling, die men hier uitplundert, als een melaatsche met het hoofd tegen den muur laat loopen, inplaats 't onrecht te herstellen en die plunderaars te zetten waar zij zouden behooren.

Neen, 't wil ons voorkomen, dat er mèer schuilt achter die zaak. Wie is die niet aangeduide firma M...? Dit wetende, zou er wellicht een klaarder licht opgaan.

Een beroep op de Koningin zal toch niet baten. De pers kan meer bereiken. Ze kan de publieke opinie tot spreken brengen. We willen dan ook hopen, dat 't beroep, dat de heer Simonnar op de pers doet, niet met stilzwijgen zal worden gepasseerd. Juist omdat 't hier een vreemdeling geldt, is bij dit geval de eer der gansche natie gemoeid.

Publiciteit das, opdat men te weten kome, om welke motieven, die vreemdeling door de justitie in Ned.-Indië zoo schandelijk werd verongelijkt, en waarom men in den Haag hem als een bedelaar overal afwijst.

Oost-Indische Berichten.

Een inval van Gajoe's? In de eerste dagen van April kwamen er bij het bestuur te Padang berichten in, dat, volgens mededeeling van Inlandsche zijde, een bende van omstreeks vijftig Gajoe's gesignaleerd was in de richting van de Besitan, optrekende naar Pangkalan Brandan.

Hoewel de betrouwbaarheid van dergelijke berichten uit Inlandsche bron veelal twijfelachtig is gebleken en deze tijdingen in elk geval meestal sterk overdreven zijn, achtte men het raadzaam den gewestelijken militairen commandant te waarschuwen, die besloot twee brigades in gereedheid te houden om zoo noodig onmiddellijk onder leiding van luitenant Pieper naar 't Noorden te vertrekken. Inmiddels zou een patrouille van de met karabijn en klewang gewapende politie-oppassers te Tandjong-Poera een verkenningstocht ondernemen.

Volgens een later bericht, zou een bende van een twintig Gajoeërs, van enkele geweren voorzien, in de bovenstreek der Besitan rondzwerven, doch tot dusverre geen kwaad hebben uitgevoerd.

Op den 4en April vertrokken omstreeks vijftig karabijnen van Padang per trein naar Brandan onder luitenant Pieper. Hoewel het Bestuur het geval niet ernstig aanziet, acht men het veiligheidshalve wenschelijk onmiddellijk troepen ter beschikking te hebben, meldt de *Sumatra Post*.

De jacht op Si Singa Maharadja. De *Javabode* van 15 April j.l. schrijft, dat het besluit der regering, om kapitein Christoffel en zijn maréchaussées naar de Bataklanden te zenden, ten einde Si Singa

Maharadja, den onvindbare, onschadelijk te maken, voor een deel geïnfluenceerd is geworden door de adviezen van den militairen commandant van Ta-roetoeng, kapitein J. W. Berenschot, en den assistent-resident aldaar, E. J. Gerrits, die, volkomen overtuigd, dat alleen door buitengewone middelen, ten dienste staande van een officier, aan wien een buitengewone last was opgedragen, aan de dure en onvruchtbare jacht op den lastigen heilige een goed einde kon worden gemaakt, alles in het werk hebben gesteld om het daarheen te leiden, dat aan kapitein Christoffel de bekende opdracht werd verstrekt.

„Alles goed en wel,” zoo vroeg het blad in zijn nummer van den 5n Maart, „maar of het nu zoo strikt noodig was een vrij onschadelijk Batakhoofd vóór zijn tijd het slachtoffer te doen worden van de omstandigheden en van het drijven, om groote mannen nog grooter te maken, is toch aan gerechten twijfel onderhevig.

Kapitein Christoffel zal echter wel slagen en zijn doel bereiken. Met maréchaussée in plaats van de zooveel minder geoeffende en zooveel zwaarder bewapende infanterie, met algeheele vrijheid van handelen en een onbeperkte volmacht om alles te doen en te laten, zonder iemand, ambtenaar of militair er in te kennen, zou zelfs de tegenwoordige commandant der troepen in de Bataklanden of elk ander goed officier een goede kans kunnen hebben, laat staan dan een Christoffel.”

Deze opvatting deelt de berichtgever van het blad echter niet.

In het belang der goedgehartige bevolking en van de zending, die anders ten doode gedoemd zou zijn, acht degeen, dien wij aan het woord laten, het noodig, dat Si Singa Maharadja gevangen worde. En dat dit anders zou kunnen geschieden dan door een met volledige volmacht toegerust officier als Christoffel wordt door hem niet waarschijnlijk geacht.

„Nu, dit laatste hebben wij dan ook niet beweerd, gelijk men ziet,” zegt de redactie van de *Javabode* en voegt er aan toe:

„De hoofdzak is nu maar, dat de Bataksche vorst-priester spoedig onschadelijk gemaakt worde.”

Clandestiene koeliewerving ten behoeve van de Straits. Nog steeds bereiken de regering berichten omtrent de clandestiene aanwerving van Javanen, ten behoeve van de Straits Settlements, volgens de *Javabode*. Zoo moeten kortelings van Singapore uit verschillende ronselaars te Semarang zijn aangekomen, om te trachten inlanders over te halen aldaar te gaan werken. Hoewel het bestuur die praktijken zooveel mogelijk tracht tegen te gaan, hebben die pogingen veelal weinig gevolg, doordat de betrokken inlanders zelve bij het aanvragen van een zee pas, de ambtenaren plegen te misleiden, door de opgaaf, dat zij vrijwillig een buitenlandsch reisje gaan maken, in welk geval de gewenschte pas, tenzij de aanvrager iets op zijn kerfstok mocht hebben (b.v. indien mocht blijken, dat hij een gedrost militair is als anderszins), niet geweigerd kan worden.

Te betreuren is het, dat de reeds in het jaar 1901 in de *Javasche Courant* opgenomen concept regeling voor de aanwerving van inlanders voor de buitenbezittingen en het buitenland, welke opneming geschiedde om belanghebbenden in de gelegenheid te stellen hunne bedenkingen in te brengen tegen de ontworpen bepalingen, die daarvan een ruim gebruik hebben gemaakt, nog steeds niet in het Staatsblad is afgekondigd. Het leggen van een laatste hand aan die regeling ligt op den weg van den onlangs benoemden inspecteur van den ar-

grijsaard, wiens gelaat straalt van vreugde.

Zulk een fraaie, zwarte kaftan, naar Arabischen smaak is reeds lang de hoogste wensch geweest van den ouden heer, maar het moest hem geen geld kosten.

Met een herhaald: „Asjanti, Bibi, asjanti!” trekt hij af. Zijn slaven achter hem aan.

Maleen laat haar kleinen hamel zien aan den jongen Fabricius.

Deze is er verrukt over.

„Wat een wondermooi diertje, mevrouw! Maar het is wezenlijk een prachtstuk! Wilt u het niet aan mij verkoopen? Ik zou het gaarne als fokdier hebben.”

Zij lacht.

„Wel, neem jij het dan maar, Waldo. Natuurlijk. Wat zou ik er mee moeten beginnen?”

Waldo Fabricius is achttien jaar oud en zij twee en dertig. Zij zou wat leeftijd aangaat bijna zijn moeder kunnen zijn.

Zijn vrijmoedigheid en kinderlijke vertrouwelijkheid hebben spoedig haar hart gewonnen.

Zij is op moederlijke wijze bezorgd voor hem, en hij weet dat te waardeeren.

„Waldo, je ziet er schrikkelijk vermoeid uit. Houd nu eens op met je schrijfwerk, en kom een half uurtje boven. Dan krijg je een kop thee.”

Hij is dadelijk opgemonterd.

„Ja. Dat is lief van u. Dat zal goed doen. Ik zal dan een blik biscuits uit het magazijn halen?”

„Dat doe je maar.”

Zij maakt in haar kamer heel netjes de theetafel gereed, en Waldo mag een half uurtje bij haar zitten.

Hij babbelt veel, en gaarne. Hij vertelt haar van zijn moeder, van zijn huis en van de kwajongensstreken, die hij heeft uitgehaald. Of hij deelt haar zijn opmerkingen mede over dieren, waarvan hij bijzonder veel houdt.

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van
FRIEDA VON BULOW.

XXXIV.

Het is namiddag.

De lucht trilt van warmte en licht. De natuur is stil, loom van de hitte.

Maleen zit in haar verdonkerde kamer over koopmansboeken gebogen.

De kamer, die Fabricius junior haar verhuurd heeft is, als alle vertrokken in het houten plantagehuis, klein.

De metselwesp heeft haar leemen bouwsels aan de wanden en achter de meubelen vastgekleefd. Zij kruipt en vliegt gestadig uit en in. Maleen duldt haar, als onschadelijke medebewoonster.

De deur naar de houten verandah, die tegelijkertijd salon en eetzaal is, staat open.

Risgalla verschijnt.

„Bibi, de sjefatoema is er.”

„Wil hij mij spreken?”

„Ja, bibi.”

„Breng hem in de barasa” 1).

In de deuropening verschijnt een zwarte, lang en mager, met witten baard, wiens gewaad uit een sierlijk over den schouder geworpen, donkerblauw ka-toenen kleed bestaat.

Hij is Maleens buurman, voor een neger een rijk grondbezitter, met wien zij in druk handelsverkeer staat, daar hij haar zijn veertig slaven als daglooners verhuurt.

Van die veertig slaven hebben onderscheidene slechts één oog. Als de oude heer boos is, slaat hij iemand gaarne een oog uit.

Twee éénoogen staan beneden voor het huis en houden aan een touw een mooien, dikwolligen, zwarten hamel met vier witte voeten.

„Jambo, bibi,” groet de oude man plechtig. „Ik breng u een eeregeschenk.”

Hij wijst op den hamel.

Zij is naar de balustrade gekomen en kijkt naar beneden. Daarop verklaart zij haar buurman, dat zij het geschenk aanvaardt.

„En gij? Hebt ge een wensch, Sjefatoema?”

„Een feestkleed, bibi!” zegt hij met begeerig fonkelende oogen.

De oude is hebzuchtig, wantrouwig en gierig, als een echte boer.

„Ik zal je een feestkleed schenken. Kom mee.”

Zij gaan naar het magazijn, waar het noodigste te vinden is van de dingen, die de Duitschers behoeven voor hun dagelijksch gebruik of voor den ruilhandel met de negers.

Het is een donker vertrek, waarvan de vensterluiken meerendeels gesloten zijn. Zoo blijft het drage-lijk koel.

„Waldo!” roept zij.

Haar jonge huisheer komt te voorschijn uit zijn kantoor, dat aan zijn magazijn grenst.

Zijn gelaat is krijtwit, gang en houding slap. Hij lijdt veel aan koorts.

Met zijn hulp wordt nu een lap van voldoende grootte afgesneden van het stuk stof, en overgereikt aan den

1) Ontvangkamer. Hier dus veranlah.

heid, die niet, zooals van andere zijde beweerd is, in de residentie Oostkust van Sumatra gevestigd zal zijn, doch die, — gelijk reeds vroeger in de *Javabode* vermeld, — zoolang niet anders is beslist, onder de onmiddellijke bevelen van den directeur van binnenlandsch bestuur, bij diens bureau te werk is gesteld.

Eere-Residuum suikersyndicaat. Volgens het *Soerab. Handelsblad* zou heden te Semarang de overgave plaats hebben van het Suikersyndicaat. Naar men weet, zal de heer De la Valette den heer van Musschenbroek als zoodanig opvolgen. Laatstgenoemde zal het eere-residuum worden aangeboden en hem zal verzocht worden, in Nederland als gedelegeerde op te treden.

Naar wij in de Indische bladen, die de jongste mail ons bracht, lezen, is den Oud-minister Cremer 13 April j.l. te Tandjong Priok aangekomen per stoomschip van Swoll, komende van Billiton.

De heer Cremer werd bij aankomst verwelkomd door den adjudant van den gouverneur-generaal, den luitenant ter zee 1e klasse, C. J. J. de Neve, waarop het gezelschap in het salonrijtuig van den landvoogd naar Buitenzorg is vertrokken.

De heer Cremer zal gedurende eenige dagen de gast zijn van den gouverneur-generaal.

De Selenka-expeditie. „Mevrouw E. Selenka en haar gezelschap zijn den 4den April te Singapore aangekomen”, schrijft het *Bat. Nieuwsblad*. Men heeft in Ceylon rondgereisd en een vijftigtal echte, onverschilde Oedda's aangetroffen in een oostelijk district van het eiland. De kleine stam oermenschen leeft van de jacht voornamelijk en daarvan hangt het af hoe lang de menschen nog in leven zullen blijven.

Dr. Moskowsky, de zoöloog, die de expeditie vergezelt, zal de ervaringen der expeditie in een uitgebreid werk boekstaven.

Nog meer chineesche inspectie. „Naar 't gerucht verluidt in den chineeschen kamp is er alweer een verschrikkelijk hooge meneer uit China in aantocht, Lim Loh Tjoen, die al te Batavia is „afgestapt” en 't onderwijs komt inspecteren. Begint dat chineesche onderwijs niet een beetje te gelijken op 't Mexicaansche leger, waarbij drie generaals voorkomen op één soldaat? of... zou er iets anders achter zitten?”

Aldus de *Locomotief*. Nu, die „verschrikkelijk hooge meneer”, zegt de *Javabode*, „is er, en hij heet ook Lim Loh Tjoen. Hij is met geloofsbrieven van den nederlandschen consul-generaal te Singapore hier aangekomen en zal waarschijnlijk ook aan het inspecteren gaan, gelijk zijn voorgangers, die reeds gracieus gedomicilieerd zijn door de indische regering en zich hier zeer seneng gevoelen.

„Of er iets anders achter zou zitten?” vraagt het semarangsche blad.

Och, er zit niets anders achter, denkt de *Javabode*, dan dat onze Java-Chineez, opgewarmd door Jong-Chineez in Singapore en in China glad genoeg zijn geweest — en ze hebben groot gelijk! — om zich zelve te helpen, nu de regering, na tot heden niets te hebben gedaan voor het chineesch onderwijs, eindelijk en ten laatste aan het overwegen is geslagen, of het niet gevonden kon worden, dat ook voor de Chineez scholen in deze kolonie werden gesticht, met subsidie uit de landskas en onder toezicht van den staat.

Zichzelve helpen, beteekent in deze: de scholen

Nauwelijks is hij weder naar beneden gegaan en heeft Risgalla de tafel opgeruimd, of er wordt bescheiden aan de binnendeur geklopt.

„Kariboe!”¹⁾ Waldo's collega komt binnen, een jonge koopman, die een verwonden voet heeft.

Hij komt 's morgens en 's avonds bij Maleen om de wonde te laten zalven en verbinden.

Als deze patient verzorgd is, gaat zij, gevolgd door Risgalla, uit om te zien wat haar arbeiders doen.

Zij laat thans van de punt van haar schiereiland uit een kleine dam in zee metselen, opdat de zeilbooten in het vervolg daar kunnen lossen.

De opzichter is niet op zijn post maar, zooals hij gaarne doet wanneer zijn meesteres zich in een paar dagen niet heeft laten zien, aan het wandelen.

Derhalve luieren ook de zwarte werklieden. Zij laat den trouwelooze door Risgalla opsporen.

en houdt intusschen zelf opzicht over het werk. Onder de oogen hunner meesteres slaan de mannen terstond de hand aan den arbeid, en Maleen verbaast zich over de behendigheid, waarmede zij te werk gaan. Geen beweging te veel of te weinig.

Risgalla heeft den opzichter niet gevonden. De hemel kleurt zich in gouden gloed, zij geeft voor van avond gedaan.

Uit den zak met koperen munten moet Risgalla aan iedereen zijn dagloon uitbetalen, eerst aan de mannen, dan aan de vrouwen, dan aan de halfwassen kinderen.

Maleen staat er bij en ziet toe.

Als zij thuis komt, zit er een zwarte op haar te wachten, met een reuzenbos bananen voor zich.

vast stichten en de inspectie inrichten naar eigen model en volgens eigen programma. Wat er is, is er, en organiseren is heel iets anders dan van meet-af oprichten. Als de Chinese schoolvereeniging een jaar of wat met vrucht gewerkt heeft, zoodat allerwege op Java door haar scholen zijn opgericht en de chineesche schoolinspectie door uit China geïmporteerde inspecteurs is gevormd, kan de gouvernements-subsidie in dank worden aanvaard en ook het superintendentschap van een paar hollandsche hoofdinspecteurs.

Maar dan is het te laat om de scholen in te richten naar hollandsch-chineesch model; zij zullen dan zijn en blijven chineesch, met een hollandsch draaiommetje, terwille van de subsidie en van den lieven vrede.

Dat is het, wat er, naar de *Javabode* meent, achterzit en waarom het gouvernement den vloed van chineesche inspecteurs behoorde af te dammen en... een beetje vlugger tot een besluit komen, betreffende de inrichting van het onderwijs aan chineez in deze kolonie.

Vezel-fabricage. „Wij hadden heden het genoegen”, schrijft de redacteur van het *Nieuws v. d. D. v. N.-I.*, een onderhoud te hebben met den heer Duchemin, uit Fransch Indo-China, den uitvinder van een eenvoudig werktuigje voor het verkrijgen van vezels uit pisang-stammen, waaromtrent reeds in enkele bladen werd bericht.

De heer Duchemin heeft getracht een onderhoud te hebben met den directeur van Landbouw, Prof. Treub, maar deze bevindt zich juist op eene reis naar Manilla en Indo-China, zoodat daar niet van kon komen. Onze bezoeker stelde zich evenwel voor om terug te komen, zoodra de heer Prof. Treub weder te Buitenzorg zou zijn. Intusschen ondervond hij bij vele ambtenaren, zoowel van B. B. — met name van den ass. resident van Tjiandjoer — als van den Plantentuin te Buitenzorg, veel belangstelling en medewerking. Het werktuigje van den heer Duchemin is eenvoudig en weinig kostbaar, het is uiterst geschikt om de huisvlucht bij de inlanders aan te moedigen. De fabrieksarbeid werkt degenererend; le travail familial, zooals weven en spinnen, daarentegen opvoedend, meent de heer Duchemin.

Voor de vezels is een afzetgebied gevonden, de firma's Garreau freres en Platon zijn opkoopt daarvan en de eersten verstrekken ook de machines, voorloopig aan den schijnbaar onverschilligen Chinees, die ze weer verhuurt aan de inlanders. Wij bepleiten het in bruikleen geven aan den inlander, waarbij deze zijne machine moest kunnen afbetalen met bijv. twee pikol vezels en men beloofde ons, dat de mogelijkheid hiervan zou worden overwogen, daar men met ons van meening was dat de voordeelen behoorden in handen van den werkman en niet van tusschenpersonen. Ook de hoeden-industrie is op dergelijke bescheiden wijze begonnen, wie weet welke voordeelen voor den inlander nog te wachten staan door de toepassing van het practische werktuig van den heer Duchemin.

De uitvoerbaarheid van het denkbeeld is reeds gedemonstreerd; wij zagen foto's, waarop de Soendanezen ijverig aan den arbeid waren en dikke bossen vezels een verblijvend getuigenis van hunne vlijt aflegden.

Wanneer komt er eens een vreemdeling hier, die de mogelijkheid van papierfabricage metterdaad aantoot, of iemand die verfstoffen en looimiddelen bereidt uit de weggeworpen schillen van Indische vruchten, mangistans en dergelijke? Hollanders schijnen dit niet te kunnen, meent het blad.

„Salaam van Mohammed, bibi. Dit is van uw sjamba.”

De boodschapper ontvangt eenige pesa als baksjish¹⁾ en Maleen begeeft zich met een handvol bananen naar de kleine, heete, vuile keuken.

Zij dwingt den zwarten kok, een weinig orde en reinheid aan te brengen.

Onderwijl schilt zij vlug de bananen, snijdt ze overlans door en legt ze in witten wijn.

Dan maakt zij eierkoekbeslag en bakt daarin de bananen in de pan tot een smakelijk nagerecht voor het avondeten.

Zij heeft vier tafelenooten: den jongen Fabricius en zijn beide ondergeschikten, een koopman en een landbouwopzichter. Daarbij komt, als vierde, de in Mona gestationeerde douanier, die bij Fabricius in de kost is.

Men onderhoudt zich over het loonende van koffiecultuur, over de proefnemingen met vanille en gummi-boomen, over de zekerheid van klapperplantages, over landaankoop, gouvernementsmaatregelen en douaneinstellingen.

Allen omringen Maleen, de dame in hun midden, met respectueuse attenties en dienstvaardigheid.

Zij kan zich niet meer beklagen. Het zijn andere menschen, mannen uit een andere klasse der maatschappij, die haar omgeven, maar gediensdigheid en genegenheid zijn daar, als voorheen.

Het duurde niet lang, of het eenzame planterhuis in Mona werd een vereenigingsoord voor de in de buurt wonende Duitschers.

De eerste, die op zijn ezel van Satoeta kwam aanrijden, was Beling.

„Ik moet eens komen zien, of u nog leeft, waarde bibi,” begroette hij de dame, half lachend, half ver-

West-Indië.

Curaçao. In een lijvige Memorie heeft de gouverneur den Raad op zijne vele opmerkingen in het op de ontwerp-begroeting uitgebracht Voorloopig Verslag gediend van antwoord.

Der langen Rede kurzer Sinn is dat de gouverneur in de hoofdzaken voet bij stuk houdt. Er wordt niet te veel schrijfwerk verricht, de koloniale huishouding is niet te weelderig ingericht en zoo voort.

Het komt ons voor dat wat het laatste punt betreft wel een wil en een weg zouden worden gevonden, indien de Staten-Generaal naar het voorbeeld van fransche zijde gegeven voor de fransche koloniën in West-Indië, eens en voor goed een termijn stelden, waarbinnen het subsidie voor de gewone huishoudelijke uitgaven moet verdwenen zijn, zoodat het moederland zich enkel heeft te occuperen met de maatregelen, die den economischen vooruitgang der koloniën beoogen. Nederland zal dan toch nog meer voor zijne bezittingen in de West doen, dan Marianne.

Typisch is in de Memorie van antwoord van den gouverneur de volgende zinsnede:

„Kan er — naar de overtuiging van ondergeteekende — geen sprake zijn van te veel personeel in het vast ambtenaarskorps — uit de door den Raad, blijkens het verslag toegezegde medewerking om tot verbetering van sommige traktementen te geraken, en uit de voorstellen tot verhooging van salaris van anderen blijkt, dat het college de meening is toegedaan, dat de bezoldigingen niet te hoog zijn gesteld.”

Zou het nu niet op den weg van den Staten-Generaal liggen, om zoowel ten aanzien van Curaçao als van Suriname hunne meening te kennen te geven, dat de bezoldigingen met het oog op den huidige toestand der koloniale financiën voldoende moeten worden geacht, op alle posten, waarbij verhooging werd voorgesteld, met uitzondering van die, waar de verhooging beoogt, zooals Onze West het noemde, den betrokkenen een menschwaardig bestaan te verschaffen. Nagenoeg elke verhooging der bezoldiging in de hogere rangen vertoont toch deze eigenaardigheid, dat zij vroeg of laat aanleiding geeft tot andere verhoogingen. Vandaag krijgt A een groter deel uit de staatsruif, en morgen heet het, nu maar dan mogen B, C en D, die een veel omvangrijker werkkring of een meer zelfstandige betrekking hebben of wat al meer als reden wordt aangevoerd, ook wel worden bedacht.

Ook in zake de districts-indeeling voor Curaçao geeft de gouverneur geen kamp, en naar het ons voorkomt, heeft de heer de Jong van Beek en Donk, op grond van het door hem aangevoerde voor zijn inzicht, het gelijk aan zijne zijde. Het eerste jaar, zeide hij, viel nog veel te regelen voor de nieuwe organisatie, en toen is, zooals de Raad zelf erkent, alles goed gegaan. Nu is alles geregeld en de groote drukte daarvan voorbij, laten we dus eerst kalm afwachten, of het ook verder niet zoo kan blijven, wat het voordeel heeft, dat men er het traktement van een districtmeester door uitspaart. Ons dunkt dat de Raad die zelf van een te weelderige huishouding sprak, zich door het betoog van den gouverneur wel zal moeten gewonnen geven.

Omtrent andere punten van meeningsverschil, als de landbouw-inspectie en het landbouwtoezicht, triangulatie en zoo meer geeft het te onzer beschikking staande deel der Memorie van Antwoord, in de *Amigoe* opgenomen, ons nog geen voldoende licht, zoodat we het antwoord van den gouverneur in deze aangelegenheid eerst met de volgende mail kunnen tege- moet zien.

legen.

Maar Maleen was veranderd.

Zij had den eersten schok van Satoeta overwonnen en begroette den verhitten, bestoven gast zoo hartelijk — als een gastvrij mensch slechts een bezoeker verwelkomen kan, vooral in de Afrikaansche eenzaamheid.

Beling werd tengevolge daarvan terstond „riesig gemütlich,” zooals hij zich uitdrukte.

„Je bent een geluksvogel, Fabricius!” zeide hij tot den jeugdigen heer des huizes. „Bij u is het nu onder den zachten scepter van baronesse Dietlas beter dan ergens elders. Men zou heel niet meer weg willen.”

Waldo glimlachte genoegelijk.

In haar lange witte kleed met den zwartzijden ceinture ging Maleen stil uit en in en schiep een atmosfeer van fijne beschaving en voornaamheid om zich heen.

Zij hielp zonder onderscheid ieder die hulp behoeft en wist van aanpakken waar aanpakken noodig was, maar zonder ooit haar persoon op den voorgrond te brengen.

De Wali van Mona zeide eens, toen Beling hem bezocht:

„De Duitsche bibi moet een zeer groote dame zijn!” De Wali was een schandere, oude Arabier van Maskat, ondeugender nog dan de meeste zijner stammen standgenooten, en zelfs ondanks den koran aan alcohol verslaafd. Niettemin was hij op zijne wijze en in zijn maatschappij kring een beschaafd man.

1) Fooi.

(Wordt vervolgd.)

1) Treed nader.

Nog zij hier uit de Momerie van Antwoord aangeteekend, dat het met het misbruik maken van buitenlandsch verlot niet zoo'n vaart schijnt te loopen, als wel eens vermoed wordt, daar de in de laatste 15 jaren voorgekomen 117 gevallen van buitenlandsch verlot gemiddeld na 9 dienstjaren in de kolonie werden verleend en voor 102 gevallen om gezondheidsredenen „Of nu — met deze gegevens voor oogen — nog aanleiding bestaat voor de meening, als zou er misbruik van buitenlandsch verlot worden gemaakt — enkele gevallen, die mogen zijn voorgekomen, daar gelaten —, schijnt aan twijfel onderhevig,” meent de gouverneur en er is onzes inziens voor die meening wel wat te zeggen.

Suriname. Moesten wij enkele weken geleden melding maken van het wederrechtelijk optreden van fransche douanebeambten op nederlandsch gebied langs de Marowijne, sedert blijkt daarin eenige verbetering te zijn gekomen, waar Onze West van 30 Maart 11. berichtte te hebben vernomen, dat het optreden dier douaniers niet meer zoo hinderlijk arrogant was als vroeger. De aanhoudingen waren minder talrijk terwijl ook niet meer vernomen werd van het in beslag nemen van hollandsch goud. Het blad teekende hierbij aan:

„De handel van Albina is echter niet meer zooals hij vroeger was. Op Inini houdt de douane van elke bezending op de post aangebracht goud, een deel af, waarvoor een bewijs afgegeven wordt. Op vertoon van dit bewijs aan een goudopkoper te St. Laurent krijgt de verkoper betaling voor de daarop vermelde hoeveelheid. Hierdoor komt er weinig of geen goud meer te Albina, omdat de verkoper het bij de douane gedeponeerde goud, op het bewijs verliest, wanneer hij zijn goed op Albina verkoopt.

Het is werkelijk typisch te zien tot welke arbitraire maatregelen het protectionisme in de fransche koloniën toevlucht neemt. En het mooiste is nog, dat waarschijnlijk heel wat goud, waarvan nu fransche opkopers en winkeliers te St. Laurent mooi weer spelen afkomstig is uit het Lawa-gebied, waar gelijk medegedeeld de maraudeurs van Fransch Guyana de praktische exploratie en exploitatie op touw hebben gezet, nu de wetenschap faalde, om de verwachte resultaten te bereiken.

Een mooi resultaat voor de surinaamsche balata werd door zekeren B. verkregen, die bedoeld product in de Vereenigde Staten invoerde en daarvoor een recht van 10 procent van de waarde had moeten betalen. Hij teekende daartegen verzet aan, wijl balata als behoorende onder het artikel ruwe india-rubber van rechten was vrijgesteld, terwijl de fiscus het product onder een anderen post had ingedeeld. Nadat de amerikaansche fiscus in eerste instantie gelijk had gekregen is in hooger beroep appellant in het gelijk gesteld. De amerikaansche regering had evenwel tot einde Maart de bevoegdheid op hare beurt in hooger beroep te gaan. Daar we niet weten of van deze bevoegdheid gebruik gemaakt en een nadere beslissing gevallen is, is het dus ons nog niet zeker of genoemd resultaat thans definitief is dan wel te niet werd gedaan. Hopen wij het eerste, waardoor aan een der uitvoerproducten van de kolonie een goede markt verzekerd zoude zijn.

Wat wij ook het beste succes toewenschen, dat is het streven van Mr. A. R. Bueno te Paramaribo, die een studie-vereeniging in het leven wil roepen, die jongelieden, van bijzonderen aanleg maar uit niet voldoende bemiddelde ouders, in de gelegenheid zou stellen door hun geldelijken steun te verlenen, om in Europa hunne opleiding te voltooien.

Onlangs werd melding gemaakt van den bouw eener nieuwe lucifersfabriek te Paramaribo. Zoo langzamerhand heeft het inlandsch fabriek het buitenlandsche geheel verdrongen, zoodat de invoerrechten op dat artikel, die in 1900 nog ruim 18000 gld. opbrachten, in 1906 niet meer dan een groote 100 gld. opleverden, terwijl zonder de inlandsche fabricage nu op een ontvangst van ruim 22000 gld. zou kunnen worden gerekend. Door het bestuur is thans voorgesteld eene lucifersbelasting te heffen, die 12000 gld. zou opbrengen, waardoor dus aan het binnenlandsche fabriek nog een marge van 10000 gld. zou worden gelaten om de concurrentie tegen het buitenland vol te houden, welke concurrentie het nog zal worden vergemakkelijkt, nu eerlang ook het benodigde hout voor de stokjes in de kolonie zelf zal worden verkregen, in stede van zooals tot nu toe te moeten worden geïmporteerd.

Van Vreemde Koloniën.

Socotora. Evenals Aden en Perim behoort het eiland Socotora tot het gouvernement van Engelsch-Indië en wel tot het ressort van den gouverneur van Bombay, welke positie thans door lord Lamington wordt bekleed, die in de maand April 11. aan die engelsch-indische buitenbezittingen een bezoek heeft gebracht.

Het eiland is een tijd lang bezet geweest door inlandsche troepen van de engelsche Oost-Indische Compagnie, die met het oog op hare plannen voor een steenkolenstation aldaar in 1835 de hoofdplaats Tamarida of Hadiba deed bezetten, waar op een heuvel in de nabijheid nu nog de overblijfselen zijn te zien van de borstwering der, toenmaals daartoe aangelegde sterkte. Het garnizoen werd met het oog op

de ongezondheid der plaats weldra weder opgeheven, en van bedoelde plannen kwam verder niets. Sedert kwam evenwel een overeenkomst tusschen de engelsche regering en den sultan van Socotora tot stand, waarbij de laatste zich en zijne erfgenamen en opvolgers verplichtte, nimmer met eenige andere mogendheid te onderhandelen en bescherming te verlenen aan schepen en opvarenden van alle nationaliteiten, die op de gevaarlijke steil opgaande kusten schipbreuk mochten lijden. Hiervoor werd hem en aan zijn opvolgers door de engelsche regering een toelage van 360 dollars 's-jaars toegekend. Zoiets dus als het verkwanselen van het eerstgeboorterecht voor een schotel linzen uit den bijbel.

Wel is het eiland schaarsch bevolkt, maar uit eene aan de Times of India gezonden beschrijving van het bezoek van lord Lamington aan Socotora valt op te maken, dat dit toch geenszins zoo onherbergzaam is als gemeenlijk aangenomen wordt, door de reizigers die uit het verre Oosten komende of daarheen op weg zijnde van het dek der mailboot de als ongenaakbare rotsen steil uit de zee zien oprijzen. Het eiland bezit wel geen havens maar toch eene bruikbare reede, die van Tamarida, waar den 12en April 11. de Dufferin met lord Lamington aan boord het anker liet vallen.

De sultan van Socotora, een bejaarde Arabier, die tevens sultan van Kishen aan de Zuidkust van Arabië is, geeft aan deze plaats de voorkeur, het bestuur over zijn eiland aan een neef Abdulla bin Esa overlatend. Deze was het ook, die lord Lamington aan boord van de Dufferin kwam complimenteeren en ook voor de noodige kamelen had gezorgd voor een tochtje naar het binnenland.

Toen de gouverneur met gevolg, na het vertrek van Abdulla bin Esa, zich naar den wal lieten brengen, stond de heele bevolking van Tamarida het gezelschap aan het strand op te wachten, terwijl de lijfwacht van den sultan eere-salvo's loste — met scherp evenwel, zoodat de kogels den naderenden over de hoofden floten.

Aan den wal gekomen, ontving lord Lamington bericht, dat de kamelen bij elkaar gezocht waren en alles spoedig voor den tocht in gereedheid zou zijn gebracht. In afwachting daarvan werden hij en de zijnen tot tijdverdrif op de uitvoering van een soort krijgsdans onthaald, zoodat het middag werd, voordat men den marsch kon aanvaarden.

De tocht ging eerst door het dorp, uit lage alleenstaande huizen, elk met een eigen afgesloten erf bestaande en voor een arabisch dorp opvallend rein. Het paleis van den sultan is een eenvoudig, door hooge muren omringd huis, zoodat de beide moskeeën met de witgepleisterde koepels nog meer effect maken dan het vorstelijk verblijf.

Er is op het eiland water in overvloed, zoo in de rivieren als in den bodem, waar men te Tamarida slechts drie meters behoeft te graven om het water te bereiken. Niettegenstaande dezen waterovervloed wordt op het geheele eiland niets aan den landbouw gedaan. De bevolking leeft er nagenoeg uitsluitend van den dadelpalm, die er in groote hoeveelheden aan de oevers der rivieren wordt aangetroffen, en van de veeteelt in de bergen, waar goede weiden zoo voor de kudden schapen en geiten en de enkele runderen die er worden gevonden, terwijl de herders in de vele door de natuur in de rotsen gevormde nissen en grotten natuurlijke woningen vinden, die weinig moeite vereischen om ze naar de geringe behoeften dier lieden in te richten.

Wat den plantengroei betreft worden in het heuvelterrein wat wilde bloemen en slingerplanten aangetroffen, benevens een aantal boomen van verschillende soorten, waaronder evenwel weinige schadumbomen — de tamarinde en de wilde vijgenboom zijn hieronder nog de beste. De drakenbloedboom leverde eens het voornaamste export-artikel van Socotora op, maar sedert het sap in meer toegankelijke oorden werd aangetroffen, heeft de uitvoer hiervan, ook tengevolge van het gebrek aan energie bij de eilandbewoners zoo goed als geheel opgehouden.

De geheele uitvoer heeft zoo weinig om het lijf, dat het soms maanden duurt, voordat aan dit, onmiddellijk aan den grooten, druk bevaren internationalen waterweg gelegen plekje gronds, een ter reede van Tamarida ankerende dhou of ander vaartuig de gemeenschap met de buitenwereld heeft gebracht. De eilandbewoners verlangen daar zelden weinig naar en talen er zoo goed als heel niet naar om eens een kijkje te nemen aan de afrikaansche of arabische kust.

Inlandsche persstemmen in Tongkin. De ontvretenheid met het bestaande zit in 't Verre Oosten zoo'n beetje in de lucht, en evenals een tijdlang vele Chineezers zijn ook een aantal Annamieten naar Japan getrokken, om daar in de leer te gaan en den Japanner den kunst af te kijken, om eigen meester te spelen in het eigen huis. In het inlandsche blad Dai-Viet-Tan Bas wordt de vraag gesteld, welk nut dat kijkje in Japan voor het eigen land kan hebben.

„De Annamieten, die in Japan zijn geweest, zullen niet alleen geen dienst aan hunne landgenooten kunnen bewijzen, maar ze zullen zelfs niet eens de middelen hebben verworven om in eigen onderhoud te voorzien. En wanneer ze hier met booze gedachten terugkeeren, kunnen ze zeker zijn, dat men hen niet zal laten gaan. Maar denken ze misschien in Japan te kunnen wachten, totdat de japansche troepen Indo-China ko-

men veroveren? In dat geval, zullen ze hun geboorteland nimmer terugzien. Hoe beter ware het voor hen geweest, indien ze naar Frankrijk waren gegaan om er te studeeren, zoodat ze bij hun terugkeer hun landgenooten hadden kunnen laten profiteeren van wat zij hadden geleerd. Maar ze zijn slachtoffers van eigen dwaling. Overtuigd dat het huidig bestuur van Indo-China slecht is, meenen zij, dat Japan alleen in staat is ons geluk en welvaart te brengen. Ik ken de Japansche politieke organisatie niet, ik weet wel dat de chineesche bladen daarover dikwerf inlichtingen bevatten, maar zijn ze wel betrouwbaar? En dan: wij zijn te zwak en te weinig ontwikkeld om ons zelyen op den weg van den vooruitgang te leiden. Of nu Frankrijk of Japan ons leidt, we zullen steeds onder voogdij staan. Waarom ons dan er warm over te maken wie van de twee het zal zijn? Frankrijk is bovendien een loyaal en edelmoedig land, steeds bereid het goede te doen en voor de vrijheid. Zijn politieke organisatie is volmaakt. Er is geen land waar men zoo vrij is als in Frankrijk. Zeker, het moederland en de koloniën worden niet door een zelfde regime beheerscht, maar de koloniën trekken nu reeds ten deele partij van de, in Frankrijk bestaande vrijheid. Onze plicht is het de toekomst in het oog te houden en ons niet door het verleden te laten hypnotiseeren. Alle begin is moeilijk, en de resultaten en de vervolmaking zijn slechts van den tijd te wachten.”

In een ander artikel in hetzelfde blad wordt er op gewezen, dat de regeneratie in hoofdzaak van het volk zelf zal moeten uitgaan, waar het de schuld aan den bestaanden toestand zelf draagt. Aan wie de schuld, vraagt het blad, om daarop het volgende antwoord te geven:

„Aan ons, die in een te diepen slaap verzonken zijn; aan ons, ongevoelig voor eigen leed; aan ons, die de rechten van den mensch niet kennen en niet trachten ons te verheffen; aan ons te behoudend om onze slechte zeden te wijzigen; aan ons, die ons geld slecht gebruiken; aan ons, die in plaats van overal scholen te bouwen, onze piasters verspillen aan allerlei zaken van bijgeloof; aan ons, die gelooven dat het levenslot geheel afhangt van een fataliteit.”

Het afscheidsword van een autocraat. Den 4en dezer waren te Kairo in het opera-gebouw aldaar een groot aantal europeesche en inlandsche autoriteiten samengekomen om aan lord Cromer vaarwel te bieden. Graaf de Serionne, hoofdvertegenwoordiger van de Suez-kanaal-Maatschappij, namens de europeesche gemeente, en Mustapha Fehmy Pacha, de egyptische premier, namens de regering en de groote meerderheid van het egyptische volk, spraken in warme bewoordingen uit hunne waardeering voor de, door lord Cromer zoo aan Egypte als aan de europeesche kolonie aldaar bewezen diensten.

In zijn antwoord beaamde lord Cromer zelf het gewicht dier diensten, terwijl hij daarbij niet naliet, de tegen het door hem geleid bestuur gerichte verwijten onder de oogen te zien.

Dat bestuur zou zich slechts om de materiele welvaart van het land bekommerd en niets gedaan hebben voor de moreele en intellectuele ontwikkeling van het volk? Hoe? Was er dan geen moreele vooruitgang waar te nemen? Behoorde het regime van de zweep en gedwongen arbeid dan niet tot het verleden? Hield practisch de slavernij niet op te bestaan? Is thans niet een ieder gelijk voor de wet; werd de vlijt niet aangemoedigd, aan een ieder den oogst der vruchten van eigen arbeid gewaarborgd; werd aan de omkoopbaarheid der rechtspraak niet een einde gemaakt als aan het schaafteloze officieele baksjiesstelsel? Komt het den grond bevruchtend Nijl-water thans niet even goed den armsten landbouwer ten goede als den prins? Werd niet voor de zieken gezorgd en gemaakt dat gevangenen en krankzinnigen niet langer als beesten werden behandeld? Worden de gelden, die vroeger aan paleizen en allerlei zaken waaraan het volk niet had, werden besteed, nu niet gebruikt voor doeleinden, waarmee de belastingbetalers zijn gebaat? Is dat geen morele vooruitgang?

Niets voor de intellectuele ontwikkeling gedaan? Er zijn, terwijl, nog weinige jaren geleden, de groote massa der bevolking vijandig stond tegenover het onderwijs aan de vrouwelijke jeugd, thans geen scholen genoeg voor de meisjes, wier ouders onderwijs voor haar verlangen. En wat het elementair onderwijs aangaat, ziet men thans onder den invloed van de meest verlichte notabelen, overal dorpscholen verrijzen, terwijl ook eene opmerkelijke beweging ten gunste van het ambachtsonderwijs valt waar te nemen. Zeker wanneer onbepaalde fondsen ten dienste van het bestuur hadden gestaan, dan zou in twintig jaren tijds heel wat meer kunnen zijn tot stand gebracht. Maar de middelen waren integendeel beperkt en nauwelijks voldoende voor de zuivere bestuursuitgaven. De toestand is nu evenwel van dien aard dat snelle vorderingen op onderwijsgebied niet zullen uitblijven, en zulks te meer niet nu voor de zaak, die overigens bij den tegenwoordigen minister van onderwijs en zijn engelschen raadsman in goede handen is, een nieuwe bondgenoot in den persoon van den khedive is opgetreden!

Dat de ironie bij de vermelding van dezen „bondgenoot” aan den spreker niet vreemd kan zijn geweest, moet een ieder duidelijk zijn, die weet op hoe gespannen voet de beide heerschers over Egypte, de nominale en de feitelijke tegenover elkaar stonden. Lord Cromer bracht dan ook slechts een, overi-

gens aan het engelsch bestuur weinig vriendschappelijk onderhoud van den khedive met een fransch journalist hier te pas om aan de uitlating van den vorst over zijne zorg voor de intellectuele en morele opvoeding van zijn volk de waarschuwing vast te knopen, dat deze zorg zich ook tot zijne omgeving behoorde uit te strekken, vanwaar het voorbeeld voor het volk moet uitgaan.

Ten aanzien van de toekomst legde lord Cromer er den nadruk op, dat de britsche occupatie gedurende een onbepaalden tijd zou blijven gehandhaafd, in welk tijdperk de britsche regeering verantwoordelijk zou blijven niet voor de details maar de hoofdlijnen van het bestuur des lands. Spreker zou in zijn waarschijnlijk verder ambteloos leven al zijn invloed aanwenden om den gestadigen vooruitgang te bevorderen langs de reeds vastgestelde lijnen, maar ook om te zorgen, dat de beweging voor de spoedige invoering van parlementaire instellingen zou worden behandeld voor wat zij waard was. Ontdaan van onzin en overdrijving, kwam het doel dier beweging op ongeveer hetzelfde neer, wat ook hij voor Egypte wenschte te zien bereiken. Het groote verschil zat hem in het tempo, waar zijn tegenstanders den galop wilde zien aannemen, terwijl hij den gelijkmatigen draf voorstond, uit vrees dat het paard anders zou struikelen en zich de beenen breken.

Waarom hij dit alles te berde bracht?

„Ik hoop, dat wat ik nu heb gezegd, in de inlandische taal zal worden overgezet en zoo het oor bereken van enkelen ten minste der zwijgende miljoenen fellahs, van wier arbeid de welvaart van het land werkelijk afhangt. Ik, die altijd hun ware vriend ben geweest, waarschuwen hen zich er voor te wachten om zich te laten dupeeren en misleiden door hun pseudo-vertegenwoordigers, die zonder een schaduw van werkelijke autoriteit, hun denkbeelden toedichten, welke niet de hunne zijn noch ten volle door hen worden begrepen, en die een politiek program voorstaan, waarvan de onmiddellijke invoering aan alle belangen afbreuk zoude doen maar, naar mijne vaste overtuiging in het bijzonder de belangen der armste klassen van de gemeenschap zou schaden.”

Ten slotte deed lord Cromer een beroep op alle voorstanders der ware beschaving in het land, onverschillig van welk geloof of nationaliteit om zich te vereenigen ten einde die krachten te weerstaan, die uit onwetendheid of met bepaalde bedoeling daartoe in werkelijkheid de zaak van den teruggang bepleiten.

Kerk en Staat. Of Gambetta al of niet gezegd mag hebben, dat het anti-clericalisme geen export artikel met name voor de koloniën zou zijn, daarover is men het onder de vrienden van den grooten republikein niet eens, maar zeker is het, dat velen in Frankrijk met leedwezen zien, hoe door de toepassing der wetten op de congregatiën en betreffende de verhouding van kerk en staat in het moederland op de koloniën, veel arbeid op onderwijsgebied door de zending verricht wordt teniet gedaan, zonder dat daarvoor bij gebrek aan fondsen in die koloniën de staat in de plaats treedt. Het jongste verslag van de London Missionary Society bevat eenige merkwaardige bijzonderheden betreffende het optreden van den gouverneur-generaal van Madagaskar, Augagneur, een volbloed socialist, die een anti-religieuze politiek heeft ingesteld.

Zoo wordt aan de malgassische Christenen, die nieuwe gebouwen voor den eeredienst wilden oprichten, te verstaan gegeven, dat de gouverneur-generaal niets met den godsdienst op had en dat ze beter deden hun geld op een andere manier te besteden. In November brak echter de storm plotseling los. Een besluit werd uitgevaardigd, waarbij het houden van scholen in voor den eeredienst bestemde gebouwen werd verboden. Dit beteekende het sluiten van ongeveer 2000 elementaire scholen, die tot nu toe in de zendingskapellen werden gehouden. Er werd een uitstel van slechts twee maanden verleend, terwijl het besluit werd uitgevaardigd in het regenseizoen, wanneer er niet gebouwd kan worden. Had het bestuur gezorgd voor andere scholen, dan zou men zich bij dien maatregel kunnen neerleggen, maar de gouvernementscholen zijn slechts weinige in getal en de finantiën van Madagaskar zijn er niet naar om een groote uitbreiding van dat aantal toe te staan, zoodat tengevolge van dien maatregel tienduizenden kinderen die reeds onderwijs genoten, daarvan zouden verstoken worden, ware het niet, dat de Malgassen besloten zich groote opofferingen te getroosten, liever dan hunne kinderen zonder onderwijs te laten opgroeien.

Het schijnt dat de heer Augagneur zich ook aan de bij tractaten gewaarborgde godsdienstvrijheid vergrijpt, zoodat zijn optreden mogelijk aanleiding kan geven tot diplomatieke vertoogen, gezwegen nog van de waarschijnlijkheid, dat dergelijk optreden zal leiden tot ontevredenheid en onrust onder de bevolking van het groote eiland, dat waarlijk in de eerste plaats zeker wel rust noodig heeft, wil het zich er boven op werken.

Onrust in Engelsch-Indië. De toestand in Engelsch-Indië blijkt op het oogenblik zeer gespannen. Nadat ongeveer een maand geleden opstootjes te Lahore hadden plaats gehad, moest dezer dagen de hulp der militaire macht worden gerequireerd naar

aanleiding eener oproerige beweging te Rawalpindi, evenals Lahore in den Pendsjab gelegen, de provincie waar het meest aan irrigatie is gedaan, in hoofdzak evenwel aan productieve werken, maar waar ook in de laatste jaren de pest in hevige mate onder de bevolking huishoudt.

Het opstootje te Lahore vond, gelijk gezegd, zijn onmiddellijke oorzaak in de rechterlijke uitspraak, waarbij de redacteuren van de Puntjabee wegens laster werden veroordeeld, en werd in hoofdzak op touw gezet door een bende opgeschoten schooljongens en studenten, wier optreden in eene vergadering van inlandische notabelen, zoo Hindoes als Mohamedanen openlijk werd afgekeurd.

De beweging te Rawalpindi ging uit van landbouwende klassen, die door de agitators was opgezet tegen de voorgenomen verhooging der landrente. Enkele agitators, allen inlandische advokaten, zooals ook het Indisch Nationaal Congres, hetwelk heel de bevolking van Indië heet te vertegenwoordigen, voor negentig procent uit lieden van dien stand is samengesteld, zullen wegens opruiing terecht staan. Het optreden van het bestuur tegen de leiders der beweging moet nog al eenigen indruk hebben gemaakt, waar men zijne tot nu toe betrachte lankmoedigheid aan vrees toeschreef.

De onrust, die het eerst in den Pendsjab tot eene uiting van eenige beteekenis kwam, was echter naar die provincie overgeslagen van Bengalen, waar men nog altijd de verdeelingsquaestie warm houdt, die in de nieuw geschapen provincie Oost-Bengalen en Assam op een geloofsstrijd tusschen Hindoes en Mohamedanen dreigt uit te loopen, zoodat de bekende heer Romesh Chander Dutt in een schrijven aan een nieuwsblad er bij de regeering op aan drong, om krachtige maatregelen te nemen, ten einde ernstige onlusten te voorkomen.

En ziet, l'histoire se répète.

Zoals in Rusland de repressie begon bij de universiteiten heeft thans de engelsch-indische regeering eene circulaire gericht tot de besturen der provinciën Bengalen, Oost-Bengalen en Birmah, waarbij de beginselen zijn uiteengezet van den te begaanen weg om het hooger onderwijs in Indië te beschermen tegen de gevaren, welke het bedreigen door de neiging van leeraren en leerlingen om zich in te laten met politieke bewegingen en deel te nemen aan de politieke agitatie. De regeering heeft daarbij haar vast voornemen te kennen gegeven om te voorkomen, dat de scholen en colleges centra van politieke agitatie worden, en verklaard, dat, zoo de Universiteit weigert, in dit opzicht de daarbij aangesloten colleges in toom te houden, zij het haar plicht acht tusschen beide te komen.

Oostindische ambtenaren met verlof wegens ziekte in Nederland.

(Aangeboden.)

Zoodra een ambtenaar in Oost-Indië ziek is en zijn geneesheer 't geraden acht, dat hij naar Nederland gaat tot herstel zijner gezondheid, maakt deze een ziektegeschiedenis op en zendt ze aan de Geneeskundige Commissie, waar zulks behoort.

De Commissie roept dan den patient op en na onderzoek (en zeer ernstig onderzoek, dat heb ik bij ondervinding) volgt dan de beschikking: de verklaring, dat een verlof naar Europa wegens ziekte noodig is (al of niet met spoed).

Onder bijvoeging dezer verklaring verzoekt de patient dan bij gezegd rekest den Gouverneur-Generaal het vereischte verlof. Dit is de bekende weg, en tot zoover gaat alles goed.

Doch het Gouvernement, dat zoo voor den zieken ambtenaar zorgde, laat hem van nu af geheel aan zijn lot over.

Hij moet zelf passage bespreken en heeft volstrekt niet, omdat weggaan en soms spoedig weggaan voor hem een levenskwestie is, den voorrang boven anderen bij de bespreking van plaats aan boord. De scheepsgeneesheer ontvangt geenerlei wenk omtrent de behandeling van den zieke, tenzij van zijn eigen dokter.

En komt hij in Nederland aan, dan moet hij maar zien zich te redden, en treft hij juist den medicus, dien hij voor zijn ziekte moet hebben, des te beter voor hem. Nog steeds dus geen inmenging van het Gouvernement, ofschoon het hem een verlofstrakement uitkeert en dus wel eenig belang heeft bij de genezing.

Alleen \pm 3 maanden vóór ommekomst van zijn verlof moet hij voor de Geneeskundige Commissie in den Haag verschijnen, om óf als genezen verklaard naar Indië teruggezonden te worden, óf zich verlofsverlenging te zien toegewezen ($2 \times \frac{1}{2}$ jaar gewoonlijk), waarna, bij gebleken ongeschiktheid, afkeuring en pensionneering volgt.

Naar mijn bescheiden meening (en heel gaarne zou ik het oordeel van een medicus hierover hooren) kon de regeling wel eenigszins anders zijn, ten voordeele zoowel voor den ambtenaar als den Staat.

Ieder zal het met mij eens zijn, dat het Gouvernement belang heeft bij de gezondheid zijner ambtenaren (denk alleen maar aan de uit te keeren pensioenen). Hoe meer 't kan bijdragen tot voorkoming van ziekten en tevens tot snelle genezing daarvan, hoe beter. Wat

ligt nu meer voor de hand, dan dat het Gouvernement de ambtenaren na aankomst in Nederland niet loslaat? Ik zou dus wenschen directe inmenging van de Geneeskundige Commissie in den Haag. Deze Commissie bestaat zoo niet geheel, dan toch voor een groot deel uit Indische doktoren, die ondervinding hebben van tropische ziekten niet alleen, doch ook door hun verblijf in het Moederland op de hoogte kunnen zijn van de geneesheeren, welke door hun bijzondere studie het meest geschikt zijn, de zieke ambtenaren te behandelen.

Verplicht dus b.v. deze zich na aankomst uit Indië te vervoegen bij de Gen. Comm., die nu de leiding dient te nemen.

Er zullen patienten zijn, die een tweejarig verlof hebben, doch wien de zeereis al zoo veel goed heeft gedaan, dat ze naar alle waarschijnlijkheid na één jaar verblijf in Europa terug zijn. Hun wordt gelast na een tijd, door de Gen. Commissie te bepalen, weer voor haar te verschijnen en dan, bij gebleken geschiktheid, teruggezonden. Dit kan $\frac{1}{2}$ tot een jaar schelen: voordeel zoowel voor den Staat als den ambtenaar.

Van anderen zal blijken, dat de Indische medicus zich in zijn diagnose heeft vergist: *errare humanum est*. De Comm. wijst hen de specialiteit aan, die hen heeft te behandelen, of geeft hen wenken omtrent levenswijze, plaats van vestiging in verband met hunne ziekte, enz. — De Comm. bepale tevens weer een tijd, na welken de patient weder vóór haar moet verschijnen.

Weer een andere moet tot herstel van gezondheid naar 't Buitenland, doch de patient heeft een gezin, de ziekte, welke toch al zoo ongelegen kwam, heeft hem al zoo veel gekost, en het verlofstrakement is betrekkelijk klein; in één woord: de vrij groote onkosten, welke een buitenlandsch verblijf medebrengt, kunnen er niet af.

In zoo'n geval en na ingewonnen informatiën, wordt den Minister van Koloniën voorgesteld den ambtenaar een toeslag boven zijn traktement te geven, om te kunnen doen, wat voor het zieke lichaam noodig is.

In het algemeen dus houde de Commissie voeling met de in Nederland vertoevende zieken, en sta hen met raad bij. Hoe de Comm. dat wil inrichten, ligt natuurlijk buiten mijn bevoegdheid te beoordeelen.

Nu bepaalt de toevallig gekozen woonplaats of de raad van een leek dikwijls, wien de zieke als medicus neemt. En men zal mij toegeven, dat het gebied van den geneesheer in 't algemeen te uitgebreid is, om ook nog eens de tropische ziekten te gaan bestudeeren. Of financieele bezwaren zitten den patient in den weg, om zich te laten behandelen, zooals dit behoort.

M. i. laat de door mij voorgestelde regeling niet zooveel aan het toeval over en is in het belang en van den Staat en van den Ambtenaar.

Wageningen, 6/5 1907.

J. P.

Voornaamste inhoud van Nederlandse Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Indisch Militair Tijdschrift. 1907. No. 4.

Enige beschouwingen over de Tirah-expeditie, door J. M. Baretta (vervolg). — Draagbaar veldgeschut „bereiden“, door A. J. Gooszen. — Eene meerdaagsche oefening van de militaire wielrijders naar Midden Java, door C. — Mitrailleurs voor Indië, door M. — Wat is de taak van den Commandant eener Europeesche compagnie? door B. — De nieuwe bundel Algemeene Orders, door R. — Kort overzicht van de ongeregeligheden op Halmheira. — Een en ander over veldkleeding. — Nog iets over de Bali-expeditie, met Naschrift. Enz.

De Indische Mercur. 14 Mei 1907.

Het Coagulatie-Vraagstuk. — Surinaamsche brieven. — Kamfer. — Vezelplanten in de Philippijnen. — Uitvoer van Java in Jan. 1907. — Invoer van Java in Jan. 1907. — Verslagen van Maatschappijen. Enz. — *Technisch bijvoegsel*.

De Ingenieur. 11 Mei 1907.

Over de beoordeeling, door Dr. D. F. Tollenaar van de Rapporten betreffende Straat Soerabaja, door H. van Gelderen (met afbeelding).

Weekblad voor Indië. 1907. No. 51.

Van een kunstenaarsziel, door Dr. H. ten Kate. — Vagabondages van een verlofganger, VIII, door F. P. H. Prick van Wely. — Iets over dichters en hunne levensbeschouwing. — Brieven uit Patria (vervolg). — Eerste optreden van een Indische zangeres (mevr. Knaap-Martherus), met portret. — Indrukken van den dag. — De wraak van een Makassar, door Tideman. Enz.

Indisch Genootschap. Vergadering van 26 Maart 1907.

De inrichting der Gouvernements-internaten voor Inlandsche jongelieden in Nederlandsch-Indië in verband met de zedelijke vorming der leerlingen. (Voordracht door A. J. H. Scherp).

Ch. F. RIJKEN & Co.

Vleugels, Piano's, Orgels.
Verhuren, Stemmen, Repareeren
NIEUWSTRAAT No. 26.

W. PAULUSSEN.

Drogist, SPUI 156 a
recht over de St. Jacobstraat.
GOEDKOOPSTE en SOLIEDSTE adres
voor Parijzer Gummi- en Verbandartikelen.

De Goedkope Winkel van

H. DE LA COURT.

Chemische producten,
Borstelwaren, Sponsen, Zeemleder,
TOT DE LAAGSTE PRIJS,
Hemsterhuisstraat 283.

H. v. DOOREN & Cie.

MODES.

DEN HAAG. SCHEVENINGEN. AMSTERDAM.
5 Hoogstraat. 11 Oranjestraat. 24 Leidschestr.

NIEUW

Malthusianisme.

Damesdeskundige.

MEVROUW ADRIAAN

Regentesselaan 362,

einde halte lijn 5.

Consult dagelijks, Zondags
op verzoek.

Nieuw in den Handel.

WADJAW

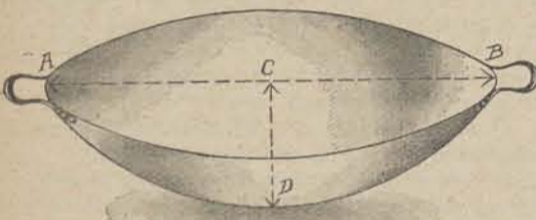
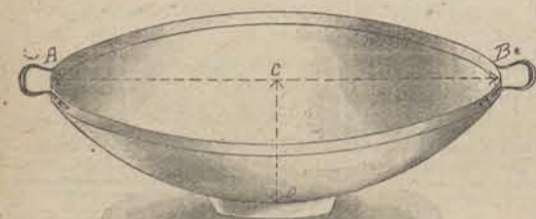
met fijn gepolijste binnen (brand)vlak
onmiddelijk voor het
gebruik gereed.

En Gros en En Detail verkrijgbaar

bij

G. A. Römer,

IJzerfabriek, Apeldoorn.

Koninklijke Brood- en Beschuitfabriek, LENSVELT NICOLA,
DEN HAAG, Telefoon No. 2531. VEENESTRAAT 23.

LUNCHEON ROOM.

Haagsche Beschuit.

JAN MESKER & Co.

Prins Hendrikstraat No. 48.

Complete Meubilerie van Huizen
in koop en in huur.

VERHUIZINGEN EN TRANSPORTEN.

TELEFOON No. 3983.

Weekblad voor Indië

onder Hoofdredactie van M. VAN GEUNS,
te Soerabaja.

Prijs per 3 maanden f 2.50.

Men kan zich abonneren bij den Agent voor
Nederland: Uitgevers Maatschappij „Het Gemeen-
schappelijk Belang” Nieuwe Molstraat 20, Den Haag.

ELITE SHOES H. HESSELS & ZONN

Importeurs van

Amerikaansch Schoeisel
Schoeisel voor Indië

Piet Heinstraat 117

Maat- en Reparatie-Ateliers

Vos in Tuinstraat 4
tegenover „Hotel des Indes”

Bol-Begonia's

aangeboden in Extra Qualiteit, in zeer
sterke planten. **Reuzenbloemen**,
gereed om op de perken geplant te
worden.

Per 25 stuks f 1.75 en p. 100 stuks f 6.

Tegen toezending van Postwissel of
Rembours, niet franco.

Spoedbestelling verzocht.

De Bloemisterij

„LUGDUNUM - BATAVORUM”,
Morschweg F 43, LEIDEN.

Mevr. HOGERHEIJDE,

VERLOSKUNDIGE,

Commelinstraat 2, AMSTERDAM

is dagelijks te cons. van 1-3, 6-10.

Mej. ERNESTINE DE MUNNICK,
te **PARIJS,**

stelt zich beschikbaar voor alle in-
formatiën betreffende

Pensions, Kleeding, Bezichtiging der Stad,
enz. enz.

Zich te vervoegen Maison de Café

„BOUDAH”

Rue St. Honoré 390.

Brückel Mutzenbach,

Veenestraat 22, hoek Kettingstraat,
'S-GRAVENHAGE.

Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

TRANSVALIA,

Prins Hendrikstraat 74.

Linnen en Katoenen Jongenspakjes,
Meisjesjurken, Plooijurkjes, Blousejurken.

Witte en Blauwe Jongensbroeken,

Corsetten, Handschoenen,

WITTE ONDERGOEDEREN

ook in **ECHT JAEGER.**

AGUILAR'S

Port-, Sherry- en Madeirawijnen

zijn alom bekend.

VRAAGT PRIJSCOURANT.

Hoofdkantoor Lange Houtstraat 6, DEN HAAG. Telefoon Interc. 264.

Bijkantoor: Batavia, B. DE BAS & Co.

A. KREIJMBORG & Co.

HOFLEVERANCIERS. — AMSTERDAM.

Huis van den Eersten Rang.

LEIDSCHESTRAAT hoek Heerengr. Teleph. 3200.

Modernste inrichting voor **Heeren-
Jongheeren- en Kinderkleeding**,
gemaakt en naar maat.

Aan de afdeling Kleeding naar Maat zijn verbonden:

1 Professeur de Coupe en 10 Coupeurs met assistenten.

Coupe Système Américain

Uitrustingen voor de Indië.

Uniformen, Gala- en Automobielkleeding, Ambtsgewaden; waterdichte stoffen voor Jacht- en Sportkleeding.

Parterre: Heerenkleeding;

1e Etage: Kleeding naar Maat; 2e Etage: Kinder- en Jongheerenkleeding.

